YARIM AY

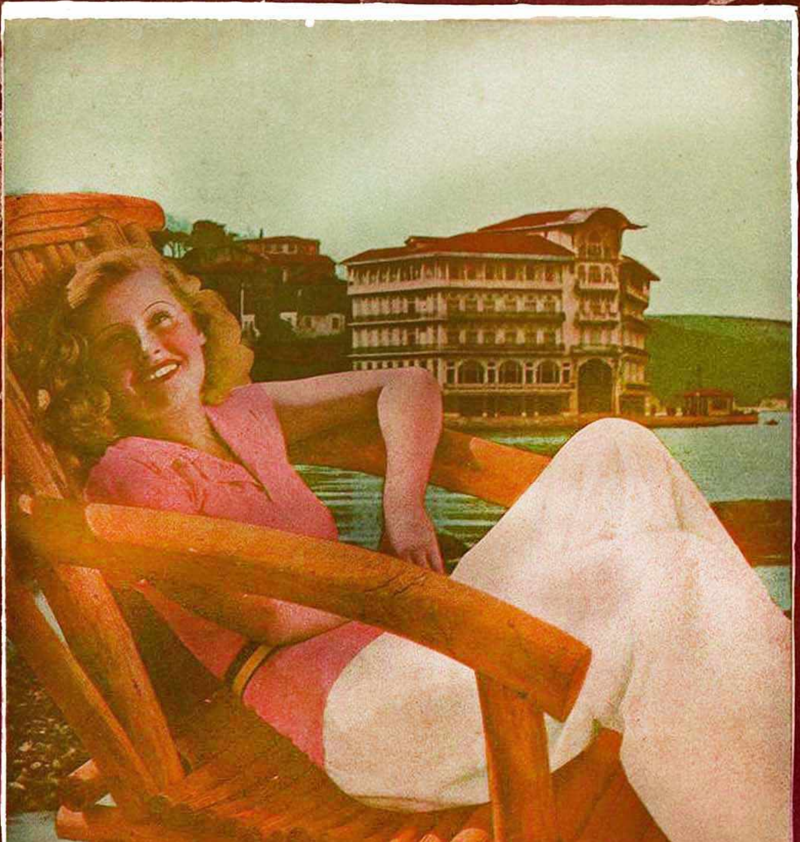

BU SAYIDA:

İzmit Kâğıt Fabrikasına Ait Röportajı Okuyun!..

15 Krş.

No. 118

Bu Kitapları % 50 Tenzilât ile Alabilirsiniz:

PEYAMİ SAFA

A T İ L L Â

Tarihî Roman

Basan ve Yazan:
Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi

100 Kuruş

ALİ RIZA SEYFİ

TURGUT REİS

Tarihî Eser

Basan ve Yazan:
Resimli Ay Aatbaası T. L. Şirketi

100 Kuruş

SADRİ ETHEM

ÇIKRIKLAR DURUNCA

Millî Roman

Basan ve Yazan:
Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi

100 Kuruş

2 inci Tab'ı:

RIZA TEVFİK

HAYATI ve ESERLERİ

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız. — Fiatı: 60 Kuruştur.

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - İlmî - İctimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı: 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. } Ecnebî için { Yıllığı 4 Dolardır.

Telefon: 23607 *Telgraf adresi:* Resimliay *Posta Kutusu:* 629

Rica: 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü
Yazı . . . . Yazı .
adreslerine yazılması.

Sahibi: Resimli Ay Matbaası T. L. Ş. - Yazı Direktörü: Emin Refik Uzman ● No. 118 ● 15 Mayıs 1940 ● Basan: Resimli Ay Matbaası T. L. Ş.

Bizim Petrolumuz

Bir dostum anlattı.

« — Büyük harbde resmî bir vazife ile, İrana gittim. Bağdaddan geçiyorduk. Fıratın üzerinde yağ lekeleri gördük: Petrol. Halk nehrin kıyılarındaki çamuru toplayıp yakıyormuş. Biz burnumuzu tıkayarak geçtik. Dördüncü Murad zamanındanberi, Haleble Bağdad arasında, herkesin Fıratın kenarından bizim gibi burunlarını tıkayıp geçtiğini düşündüm.

«İrandan dönüyorduk. Kerkükte konakladık. Vali ve eşraf, bizi şehrin yarım saat kadar dışında Baba Gürgür hazretlerini ziyarete götürdüler. Bu meşhur bir evliya imiş. «Himmeti hazır olsun, büyük zatı şeriftir!» dediler. Gittik. Yüzlerce kaya. Her birinin üstüne ahali, evliya türbelerinde olduğu gibi, birer püskül, iplik parçası, mum dibi, fener kırığı... asmış. Kayaların arasında, onar santim kutrunda birer delik. İçinden alevler fışkırıyor: Gene petrol, hep petrol. Fakat Dördüncü Murad zamanındanberi kimsenin bundan haberi yok. Bu alevler. «Gür, gür, gür...» sesini andıran bir gürültüyle yükseldiği için, halk ve hükûmet, bu harikulâdeliği, Baba Gürgür hazretlerinin mucizesine atfediyordu!

«Tabiî, o gün, evliya hazretlerini görmek nasib olmadı. Tam yirmi üç sene sonra, geçenlerde, onun resmini gördüm. Evet, Fransızca Vu mecmuasında Musul petrollarına ait haritalar ve fotoğraflar vardı. İri harflerle bir serlevha: «Baba Gürgür petrolları ..» ve yerden yükselen petrol kuyusu resimleri. İşte evliya hazretlerinin fotoğrafı bu idi. Teknik ve medeniyet ..»

Dostumun hikâyesini dinledikten sonra ne düşündüğümü tahmin edersiniz. Eğer o günden bugüne en büyük inkılâbımızı yapmamış olsaydık... Eğer devletimizin başında, medeniyete ve tekniğe verilecek en güzel manayı bilen bir Millî Şef bulunmasaydı, eğer Raman petrolu keşfedildikten sonra cevval ve ateşli Başvekilimiz oraya koşmasaydı... Eğer Türk halkında petrolun bugünkü dünyada aldığı kıymetin tam şuuru doğmasaydı, hiç şüphesiz, ora ahalisi, eşrafı ve hükûmet erkânı da şöyle düşünecekti: «Oh... Baba Gürgür hazretlerinin imdadı ruhanisi buralara kadar geldi. Ziyaretine koşalım.»

Bu tetkik seyahatinden Ankaraya dönen Refik Saydam, Baba Gürgür hazretlerinin değil, yüksek bir tekniğin emrinde bu yoksul Türk vatanına büyük bir servet vadeden halis Türk petrolunun kaynaklarını ziyaretten geliyor. Osmanlı İmparatorluğu ile Cumhuriyet Türkiyesi arasındaki fark, Baba Gürgür masalile petrol istihsalinin mes'ud ve büyük realitesi arasındaki farktır.

●

YENİ NEŞRİYATTAN :

Edirne Tarihi

Yazan : Osman Nuri Peremeci

Basıldığı Yer : Resimli Ay Matbaası

Bazı şehirlerimiz vardır ki Türklüğün hem tarihi, hem müebbed abidesi halinde yaşarlar; büyük milletin hayat haklarını ve kıymetlerini bizzat varlıklarile ispat ve teyit ederek... Edirnemiz bunlardan biri ve fazla olarak, garb hududumuzda vatanın şanlı, gazi bir bekçisidir.

Edirnenin talihi ve tarihi garb Türklerinin hayatında İstanbuldan evvel gelir, asırlar süren Avrupaya doğru akış ve genişleyiş hamlelerile Avrupada hükümranlığımıza bu güzel şehrimiz sevkülçeyş merkezliği yapmıştır.

İlk kuruluşu Trak Türkleri zamanına tesadüf edecek kadar eski olan Edirne, Osmanlıların eline geçtikten sonra kısa bir müddet payitaht oldu. Bu hakkını bilâhere İstanbula devreden Türk Rumelinin baş şehri ve Osmanlı ordusunun umumî karargâhı; 17 inci asırdan sonra «Anadoluya dönüş başladıktan sonra» artık serhadde, asırların hamasetine bürünmüş bir kahramanlık burcu, Türk medeniyetinin ileri karakoludur.

Bunları, Osman Nuri Peremeci'nin kıymetli eseri (Edirne Tarihi) ni okurken düşünüyoruz. Her hizmet deruhte ettiği vatan bölgesinde, başta köycülüğü almak suretile giriştiği büyük kalkınma hamleleri kadar muhitin kültür çalışmalarına da geniş faaliyet ve yeni istikamet getiren sayın Umumî Müfettiş General Kâzım Diriğin değerli teşviki ve yardımile başarılan kitap, Türk irfan âleminin şüphesiz ana elemanlarından biri olmağa liyakatli ve namzeddir.

Edirne tarihinde evvelâ mükemmel bir tasnif göze çarpmaktadır. Coğrafî vaziyet ve hususiyetler gereği gibi kavrandıktan sonra bölgenin Cumhuriyet devrine kadar bütün tarihi geniş ölçülerde alınmış ve bunlar kuuvetli vesikalarla kıymetlendirilmiştir.

İkinci kısımda şehrin Bizans, üç ve dördüncü kısımlarda Türk eserleri tafsilâtile yer almıştır.

Ondan sonra, Edirnede yetişmiş olan büyükleri, müteakiben Edirnede ölen ve gömülen büyükleri ve artık sırasile tarihçileri, şairleri, hattatları, musikişinasları okuyoruz. Eski sporlar ve sporcuları, san'at ve ticaret hayatını, eski sikkeleri, Edirnenin nüfusunu, eski ve yeni mahallelerini, Edirne valilerini, resmi binalarını, güzel yerlerini görüyor ve takip ediyoruz.

Son kısımlar, Cumhuriyet devrinden sonraki Türk tarihinin bir kronolojisile bu güzel bölgenin mazhar olduğu idarî teşkilât ve itinalara hasredilmiş 127 sahifede kıymetli tarih vesikalarile Edirneye ait orijinal fotoğraflar verilmiştir.

Çok uzun ve her halde pek dikkatli olması lâzım gelen mesainin mahsulü olmak itibarile «Edirne Tarihi» müellifine yalnız takdirlerimize değil, derin şükranlarımıza da hak kazandırmış bir kıymettir. Türk tarihinin garb cephesi üzerinde işlemek isteyen her fikir ondan azade kalamıyacak ve şüphesiz derin istifadeler temin edecektir.

Kitabın meydana getirilmesinde General Kâzım Diriğin himmeti büyüktür. Bu güzide devlet adamımız, Türk bölgelerinin sade günün idare ve iktisadıle değil, muaşeret ve irfanı, hatta tarih ve an'anelerile kalkınabileceğine kani olarak bu prensipten başarılar elde etmeğe adeta alışmıştır.

«Edirne Tarihi» ni Türk kültür hayatına işte bu kanaatla tanıtmak istiyoruz.

F. O.

EDİRNE TARİHİ

Edirnede (Edirne ve Yüresi Eski Eserleri Sevenler Kurumunda) satılmaktadır. Fiyatı 250 kuruştur. Alâkadarların oraya müracaat etmelerini tavsiye ederiz.

Salon Komedisi:

HAVA TEHLİKESİ

1 Perde

[«M. Max Régnier» nin «Une nuit d'alerte» adlı «Sketch» inden alınmıştır.]

Çeviren : MAHMUD YESARİ

[Sahne: Bir yatak odası — Solda, bir karyola (bahçe tarafı). — Sağda, bir konsol (Dış avlu tarafı).—Nihayette, ortalama, bir pencere.— konsolun yanında bir iskemle.]

[Perde açıldığı zaman, sahne, karanlıktır. Bay, karyolanın kenarına oturmuştur. Bayan, sırtına ropdöşambrını geçirmiş, odanın içinde dört dönmektedir.]

Bayan — Korkma, Necmi, korkma!.. Ben, herşeyi düşündüm, hazırladım. Sen, yalnız maskeni, elektirk ceb fenerini al, gerisini bana bırak... Ben, birşey unutmayayım, asıl mesele burada... Aklım sana emanet! liste, nerede? ne götüreceksem, ne lâzımsa, hepsini bir listeye yazmıştım ama, nereye koyduğumu hatırlayamıyorum. Necmi elektiriği biraz aç.

Bay — Peki.

[Elektirk açılır. Sahne, aydınlanır.]

Bayan — [bir çığlık kopararak:] Ah!.. Elektiriği çabuk kapat... Necmi, Sen, çıldırdın mı? [Elektirk söner. Bayan ıstırapla:] Necmi, bu yapılır miydi hiç?

Bay — Elektirği yak! deyen sensin!

Bayan — Büyük lambayı değil! küçük mavi ampul için söylemiştim.

Bay — Mavi ampul, konsolun üzerinde. Benden ziyade, sana yakın.

Bayan — Evet, doğru. [Mavi ampulu açar. Sahne, mâi ışıkla aydınlanır. Bayan:] Necmi!

Bay — Söyle.

Bayan — [ısdırapla:] Sen, hala pijamanı çıkarmıyorsun. Bu, olur mu?

Bay — Aşağıya don gömlekle mi ineyim?

Bayan — [Gözlerinden yaşlar akarak:] Necmi, sevgilim... Sana yalvarıyorum, biraz çabuk ol. Kendini düşünmiyorsan, beni düşün... Nekadar korktuğumu biliyorsun. [Yalvararak:] haydi sevgilim, terliklerini gey. Ayağına bir pantolon geçir, sırtına pardesünü al, hemen gidelim.

Bay — Peki güzelim...· Yalnız, nereye gidiyoruz?

Bayan — Nereye mi gidiyoruz? Sığınağa... Apartmanın bodrumuna ineceğiz... Hava tehlikesi var... Alârm.. Düdükleri duymıyor musun?

Bay — Hayır!

Bayan — Beş dakikadan beri, düdükler, durmadan ötüyor... Yalnız, buradan, iyi işitilmiyor... Aradaki havlı, sesleri boğuyor... Dinle... Hâlâ devam ediyor...

Bay — [kulak kabartarak:] Sahi... Ben de duyar gibi oluyorum ama, şimdi, bu soğukta, aşağıya inmek...

Bayan — (Ciddi) Necmi, münakaşa etmenin sırası değil... Sana, kaçkere söyledim, korkudan ölmektense, soğuktan donup ölmeği tercih ediyorum.

Bay — Peki... Ne yapalım, gidelim.

Bayan — (büyük bir faaliyet içinde gibidir) Hah! listeyi buldum. (Konsolun üzerindeki öteberiyi toplar, bir ara dışarı çıkar, yiyecek, şu bu paketlerini alarak girer) Gaz maskesi... Tentürdiyot... Karbonat?.. Karbonat, nerede? sen, dün akşam almıştın.

Bay— Evet. Konsolun üzerinde değil mi?

Bayan — Hayır! burada asidborik var.

Bay — Yanlış almış olmalıyım.

Bayan — Necmi! ah, bu senin dikkatsizliğin... Bir ye de bin şükret, ben, herşeyi düşünüyorum. (Konuşurken hazırladıklarını toplar, yavaş yavaş içi ferahlamış gibidir:] Tendürdiyod . Maske... Karbonat.. Sahi, o, yok... Güderi...

Bay — Güderi mi?

Bayan — Evet, maskenin camlarını silmek için.

Bay — Peki, güderi... Sonra? daha neler var işportada? (güler.)

Bayan — Necmi, için çok geniş. Böyle bir zamanda gülebiliyorsun? Aklım başımda değil... Sen, ne yapıyorsun? ayakkablarını mı giyiyorsun? kaybedecek birtek dakikamız yok. Şimdiye kadar bodruma inmiş, yerleşmiş olmamız lâzımdı!.. Bana bak, hazırım, ayaklarıma şosonlarımı geçirdim, öyle ineceğim.

Bay — Eğer, ayaklarını farelere kemirtmek niyetinde isen, çıplak ayak ta inebilirsin.

Bayan — (Düşünerek:) Havagazının musluğu, iyice kapalı... Evet, kapalı... (Kendine gelerek) Ne dedin? ayaklarımızı fareler mi kemirir?

Bay — Evet, hem de, nah böyle elleme, anaç fareler.. Kapıcıdan da hiç duymadın mı?

Bayan — Hayır! (iskemle üzerine yıkılarak) Necmi!.. Bu yaptığın doğru mu?

Bay — Ben, ne yaptım?

Bayan — Beni, farelerin cirid oynadığı bir bodruma indirmek istiyorsun?

Bay — Ben mi ? (münakaşa etmekten vazgeçerek) Peki, öyle olsun. Ben, hazırım. (Kapıya doğru yürür.)

Bayan — Necmi, beni burada, yalnız başıma mı bırakacaksın?

Bay — Nasıl! artık aşağıya inmek istemiyor musun ?

Bayan — Sevgilim, farelerden ne kadar korktuğumu bilirsin. Burada kalalım... Kaderimizde ne varsa, o olur. Peki, değil mi?

Bay — Elbette, sevgilim. (Pardesüsünün düğmelerini çözer) Hiçbirşey duymamış, işitmemiş oluruz, bitergider. (Karyolaya doğru yürür.)

Bayan — Necmi!.. Hemen yatmak niyetinde misin?

Bay — Evet. Yatmayayım mı?

Bayan — Diri diri yanmak için mi? en önce, perdeler, yataklar tutuşuyormuş, bilmiyor musun?

Bay — Bilmeyorum. Öyle de uykum var ki... Bari, biraz yere uzanayım.

Bayan — Yere mi uzanacaksın? Gazdan boğulmak içinmi? biliyorsun ki boğucu gazlar, aşağı tabakalara iniyor. Bu, ihtiyatsızlığın son derecesi olur.

Bay — Öyle ise, konsolun üzerine oturayım. Daha yüksektedir.

Bayan — (aklına bir fikir gelmiş gibi) Aman yarabbil.. Pencere!

Bay — Pencere mi? Pencerede nevar?

Bayan — Pencereyi maskelemedik. Çabuk, çarşafı ver. Çabuk, durma.

Bay — Çarşafı mı?

Bayan — Evet, yatak çarşafını. (Yatak çarşafını çekerek alır:) Çarşafı iyice ıslatıp pencereye gerelim. (Çarşafı alarak çıkar.)

Bay — Bırak çarşafı... Çarşafı ıslatma..

(Ümitsiz) Islak çarşafı örtüp te mi yatacağız? Zaten ısınamamıştım.

Bayan — (Islattığı çarşafı sıkarak gerer) Oldu!.. Sen, çarşafı pencereye ger, ben de, şilteyi ıslatayım.

Bay — (Sür'atle) Bir bu eksikti. (Kendini toplayarak:) Şilteyi ıslatma. Sonra, nasıl yatarız?

Bayan — (Sür'atle çıkmış ve elinde bir kova ile girmiştir) Yatmak mı? zavallı Necmiciğim, sen, ne şöylediğinin farkında değilsin. Hâlâ yatup uyumağı düşünüyorsun. Bu iş de bitti. Diri diri yanarak ölmektense, uykusuzluktan ölmeği tercih ederim.

Bay — Pek haksız değilsin. Daha az feci bir ölüm!

Bayan — Sus!.. Dinle.

(Sükût.)

Bayan — Düdükler devam ediyor.

Bay — Belki hava tehlükesinin geçtiğini haber veren düdüklerdir.

Bayan — Hayır! hep, aynı ses... Müthiş bir hava hücumu olmalı. Allahım, bize, sen acı! Bukadar sürmesi, dehşetini anlatmağa kâfi! (Kocasının bir sigara yaktığını görür) Necmi, ne yapıyorsun? Sıgara içecek sıra mı? odadaki oksijeni azaltacaksın. Kibriti, sigarayı söndür.

Bay — İnsan, sabır taşı olsa çatlar... Peki, ne yapmaklığımı istiyorsun? Yatup uyuyamıyorum. Yatacak olsam, şilte ıslak, çarşaf ta ıslak... Yere de uzanıp yatamıyorum... Bir sigara içemiyorum... Çıldırmak işten değil. Gel de belâ okuma.

Bayan — (elile kocasının ağzını kapayarak) Sus! tehlike zamanında belâ okuma. Küfür, günahtır. Böyle zamanlarda, ellerini aç, dua et. Geçen hafta, yine birşeye kızıp ağır bir küfür etmiştin. Ne oldu, biliyorsun! Karadenizde fırtına çıktı, Amerikada iki nehir taştı.

Bay — Sevgilim, insan, sinirli iken fazla üstüne varılmaz. Beni, kaza, belâ mıknatısı yaptın, bıraktın. Sinirlenmemek elimde mi? Uykusuzluk, beni sersem etti!.. (Aksırır:) Tamam!.. Nezleyi kaptık!.

(Kapıya vurulur)

Bayan — (bir çığlık kopararak:) Ah!. Kapıya vuruldu!.. Kim olabilir?

Bay — Bakayım... (Aksıra aksıra kapıya doğru yürür.)

Bayan — Necmi, kapıyı açma.

Bay — Neden?

Bayan — Eğer... Şey... Şeyse?..

Bay — Neyse?

Bayan — Paraşütle inen bir düşmansa?.

Bay — Paraşütle merdivene inilmez.

Bayan — Necmi, bana vadet... Eğer, şeyse?.. Onunla döğüşmiyeceksin. Sen, korunma amiri değilsin. Korunma amirini çağırır, ona teslim edersin.

Bay — (dışarı çıkmıştır; sesi kolisten

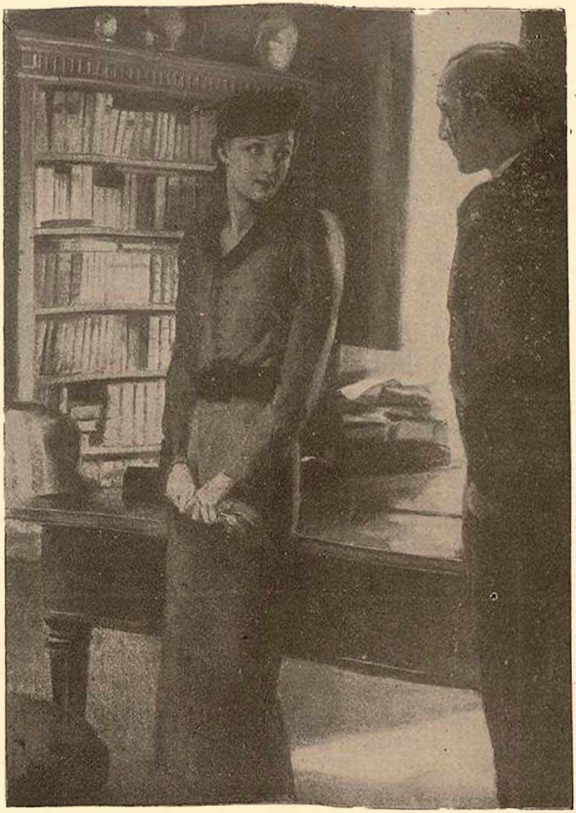

Sıcacık yatağınıza girin mışıl mışıl uyuyun

gelir) Olur, olur... (Kapıyı açar) Hayrola komşu... Ne var? buyurunuz.

Apartman komşusu — (Girerek) Affedersiniz, vakıtsız rahatsız ediyorum, ama, kabahat bende değil. Sesten uyuyamıyoruz.

Bayan — Siz de lûtfen af buyurunuz ama, evimizde konuşmamıza kimse karışamaz.

Bay — Hava tehlikesi var diye konuşmağı da siz yasak ederseniz, artık çatlerım.

Komşu — Hava tehlikesi mi? Hangi hava tehlikesi?

Bayan — Hangi hava tehlikesi mi? Alârm düdüklerini duymıyor musunuz? (kulak kabartarak) İşte, dinleyin... Bir çeyrek saattanberi devam ediyor.

Komşu — Bir çeyrek saattanberi mi? şuna iki saattenberi, diseniz, daha iyi edersiniz. Duyduğunuz ses, Alârm, düdükleri değil. Mutfaktaki hava gazı musluğunu iyi kapatmamış olacaksınız, düdük gibi ötüyor. Eğer zahmet edip mutfağa kadar gider de musluğu iyice sıkıştırırsanız, komşularınızı uykusuzluktan kurtarmış olursunuz! Fazla rahatsız etmeyeyim. Sıcacık yatağınıza girin, mışıl mışıl uyuyun. Allah rahatlık versin! [Çıkar.]

Bay ve bayan — Sıcacık yatağımıza!..

— PERDE —

Hikâye :

GURURUM İÇİN

Yazan :
Mükerrem Kâmil SU

Ben de onu aldatmalıyım. Evet ben de harekete geçmeliyim. Başka türlü olmıyacak bu!... Müfide, oturma odasında kendi kendine böyle konuşarak dolaşıyordu. Gözlerinin önünden mazisi, genç kızlığına ait güzel hatıraları, kendi kendine kurduğu o güzel hayaller akın halinde geçiyor; şimdi hepsinin müthiş bir şekilde mahvolduğuna hayretler ediyordu.

Odanın muhtelif köşelerine asılan resimlere öfke ile baktı. Ali ile nişanlandığı zaman pekçok resim çıkarmışlardı. Makine ellerinde kırlarara çıkıyor; Kayalarda, kıyılarda, hoşlarına giden her yerde fotoğraf çekiyorlardı.

Genç kadın duvara yaklaştı. o mes'ut günlere ait resimlerden birini eline aldı. Kocasının gülen gözlerine uzun uzun baktı. « Sen de mi çabucak başka dallarda dolaşacaktın? » diye şikâyet etti, sonra şiddetle resmi yere atarak sedire uzandı. Onu nasıl aldatacağını, ona nasıl karşılık vereceğini düşünmeğe başladı.

Şimdi bir yabancı erkeğe ihtiyacı vardı. Namus telâkkisini hiçe sayarak, kadınlık gururunu hesaba katmıyarak kendini o yabancının kollarına bırakacaktı. Bu işin sonunu düşününce ürperiyordu. Fakat yüreğini dişleyen kıskançlık acısı da pek müthişti. Ömrünün ilk ve büyük aşkını bu nankör adama vermişti. Ona o kadar bağlanmış ve maalesef öyle inanmıştı ki... gün geçtikçe kocasını bütün erkeklerden üstün görmeğe başlamıştı. Yeryüzünde sanki bir tek mükemmel erkek vardı: Ali!...

Onu kendi hayal cihanında yeniden yarattığının; kendi heyecan ve hisleri arasında, ihtiraslarının kudreti içinde onu âdeta tanrılaştırdığının farkında değildi.

Kocası zamanında epi çapkınlık yap[illegible]ış bir adamdı. Genç kadın « Hangi er[illegible]in hesap defterine beş on kadın ismi [illegible] ki?!.. » diye Alinin bekârlık [illegible]s etmemişti. Bir mevsime, bir yemeğe, bir çiçeğe - en güzelleri dahi olsa - uzun zaman tahammül edemeyen insan kalbi, nasıl olur da yaşadığı müddetçe bir mahlûka bağlı kalırdı? hele bu insan erkek olursa... Genç kadın bunu da düşünmüyor değildi. Buna rağmen ona hak vermiyordu, vermiyecekti de...

Bir zamanlar kocası tarafından şiddetle sevildiğine inanıyordu. Ali, Müfide için nekadar çok çılgınlıklar yapmıştı. Peşinden koşan kızları yüz üstü bırakmış; o çok zengin ve alımlı dulla da evlenmeği kabul etmemişti, bu fedakârlık kendisi için değil miydi? söz aldığı gün içten gelen bir sesle:

— Sen şimdiye kadar duymadığım en yüksek hissi içimde yarattın! demişti. Sen benim için yegâne ehemmiyet verilecek kadınsın. Sevginle ebediyen bağlı kalacağım. Biz büyük bir aşkın humması içinde mutlak ki pek mes'ut olacağız.

Evlendikten sonra da Alinin böyle şairane konuştuğu, romantikleştiği oluyordu. Bu sözler, genç kadının yüreğinde, gündelik mevzular haricinde yaşayan o bambaşka duygulara cevap veriyor, onu ne güzel oyalıyordu.

Orta derecede bir yaşayışları vardı. Müfide, kocasına ait işleri kendi elile yapmaktan zevk duyuyordu. Kimden duyduğunu hatırlayamadığı bir sözü, bir düstur gibi hayatına almıştı: « Erkekler biraz da mideleri ile severler! » Bunun için icabında mutfak işleri ile de uğraşmaktan kaçınmıyordu. Daima derli toplu ve neş'eli bir kadındı. Zekâsını, kocasını eve bağlamak yolunda dikkatle işletiyordu. Çocukca hevesleri, manasız hoppalıkları yoktu. Kuvvetle sevdiği ve sevildiğine inandığı için derin bir yaşama hazzı içinde yüzüyordu. Bu duygu, içinde sanki güneşler yakıyor, gözleri yüreğinden vuran sihirli bir ışıkla pırıl pırıl yanıyordu.

İki yıl bu samimî hava, bu füsunlu dünya içinde yaşadılar. Bir akşamdı. Radyoda, içli bir kadın, çocuk şiirleri okuyordu. Bu derin bir acı ile ürperen ses mesafeleri aşıyor, çok uzaklardan esrarlı bir sevgiyi sanki damla damla sunuyordu.

Ses yabancı bir istasyondan geliyordu. Ali bu dili karısından daha iyi bildiği için, Müfidenin anlayamadığı mısraları ona izah ediyordu.

O anda ikisi de sinirleri gevşeten bir hisle, birşeyler istediklerini farketmişlerdi. İkisi de istemişlerdi ama, ne yazık ki bu istek yerine gelmiyecekti. Aile doktoru Aliye hükmü giydirmişti: çocuğu olmıyacaktı.

Genç kadın bu müthiş karar karşısında ne derecelerde üzüldüğünü asla kocasına hissettirmedi. Hatta: « Sevgimiz bölünmiyecek. Ben biraz da senin çocuğun olacağım! » diye onu teselli etti. Ali bu sözlerin yürekten geldiğine inanmıştı. Bir dahe bu mevzua temas etmemeğe ikisi de dikkat ettiler.

Bu gün, aldatıldığını öğrendiği bu meş'um gün, ilk defa zihni müthiş bir sorgu ile de karıştı. Acaba kusur kendisinde olsaydı Ali ne yapacaktı? Kaderine şikâyetsiz razı olacak mı idi? yoksa bu saadeti başka kaynaklardan aramak hakkını nefsinde bulacak mı idi?

Müfide parça parça birçok şey düşünüyor: Sonra dönüp dolaşıp yine kocasından intikam almak keyfiyetine geliyor, plânlar tasarlamağa çalışıyordu. O güzel neş'esi dağılıvermişti. Günler geçiyordu. Ali, yeni macerasının akışına kendini pek fazla kaptırmamış olsaydı, karısındaki değişikliği elbet farkederdi. Fakat o, ruhen bu evden uzaklarda yaşıyordu. Yüzünün dalgın bir ifadesi vardı. Yemekte hemen hiç konuşmuyor, gazeteleri, mecmuaları karıştırıp atıyor, radyonun hiçbir istasyonunda karar kılamıyordu. Onda birşey bekliyen insanların hali vardı. Kocasını buhran içinde gören genç kadının sinirleri ayaklanıyor, onu tokatlamak, hatta öldürmek istiyordu. Sonra içinden: « Dur, sen görürsün! diyordu. Bak neler olacak?! »

Uzun bir araştırmadan sonra, Müfide, suç ortağını seçebildi. Bu, orta yaşlı, oldukça yakışıklı, mevkii yüksek bir adamdı. Toplantılarda sık sık karşılaşıyor, uzun uzun konuşuyorlardı. Genç kadın son adımını atmak üzere idi. O yabancının metresi olacaktı. Bir de çocuğu olsun istiyordu. Bu, tahakkuk edince kocasının karşısına geçerek:

« Anne olacağım » diyecekti.

Bu haber, hiç şüphesiz genç adamı çıldırtacaktı. Onun isyanı karşısında:

« Ne telâş ediyorsun? » diye soracaktı. « Senin veremediğin şeyi başkasından almak hakkımdı! »

Bu şekilde hareket etmekle onu iki suretle vuracaktı: Ali hem aldatıldığını öğrenecek, hem de kendi suçunun yüzüne çarpıldığına şahit olacaktı.

***

Müfide sokağa çıkmak üzere idi. Birkaç saat sonra ötekinin kollarında olacaktı. Bu kısa zaman içinde bütün hayatında unutamıyacağı hâdiseler vukua gelecekti. Öyle bir adım atacaktı ki, ileride ne başına olursa olsun geriye dönemiyecek, alnına sürülen lekeyi ölünceye kadar taşıyacaktı.

Öte tarafta Ali, yine cemiyet içinde rahat rahat gezecek, vicdan azabı duymadan yaşıyabilecekti.

Kendisi için vaziyet hiç te böyle müsait olmıyacaktı. Bu gizli günahı kimse duymasa bile yine kendi bilecekti. İçinde bir

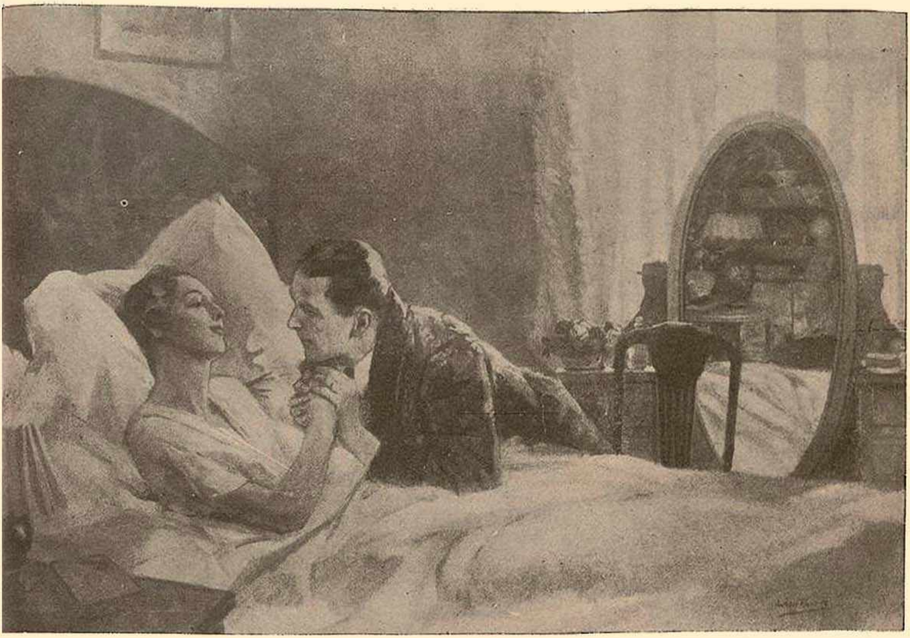

—Sen şimdiye kadar duymadığım en yüksek hissi içimde yarattın! demişti. Sen benim için yegâne ehemmiyet verilecek kadınsın

ses onu rahatsız edecekti. Şu halde ne yapmalı? Aliye nasıl karşılık vermeli?

Alıp başını gitmek, yeniden ve meşru bir şekilde saadetini aramak daha doğru olmaz mı idi?

Genç kadın şapkasını giydi. Yüzünü bir parça daha podraladı. Bakışlarında âdeta humma vardı. Elleri yavaş yavaş titriyordu. Ruhunun derinlerinden bir ses yükseliyordu:

« Kadınlar düşerken düşünürler. Erkekler düşerken, yahut daha doğrusu günahlarının baş döndürücü zevklerinden ayıldıktan sonra bile düşünmezler. Çünkü tabiat ve hayat kanunları onları bu hususta dar çenberinden hariç tutmuştur. Yüz karası denilen müthiş şeyle onların alâkası yoktur. Bu gibi sendelemelerde, bu gibi münasebetlerde alınlarına kötü bir damga vuracak kuvvet bahis mevzuu olamaz. Arkalarında suçlarının izlerini sürüklemiyeceklerdir... Halbuki kadınlar!.. »

Müfide şiddetle şapkasını başından çıkardı. Bu sözleri bir zamanlar annesinden dinlemişti. Ne dereceye kadar isabetli olup olmadıklarını düşünmeğe koyuldu. Hisleri, mantık yoluna saptıktan sonra da şüphesiz durulmak mecburiyetinde kaldı.

Birkaç gün sonra yine genç adamın resimlerinden birinin karşısına geçerek:

« Birgün gelecek ki, diye konuştu; bu haleti ruhiyemi sana anlatacağım. Bana çocuk vermediğin için seni bırakabilirdim. Beni aldattığın için kendimi bir başka erkeğe vererek senden intikam alırdım. Bunları yapmadım. Çünkü kadındım. Ne senin kusurunu başına kakmak, ne yaptığını yapmak elimden geldi. Birincisinde kadere karşı gelmiş; diğerinde de şerefli alnımı lekelemiş, beni hayata karşı kudretli kılan gururumu kaybetmiş olurdum. Basit bir ihanet vak'ası için bu fedakârlık değmez diye düşündüm. Azapsız yaşamak, ölürken de utanç duymamak için ben hakkımdan vazgeçtim Ali. Ne yapalım, ne sen aldatanlar şampiyonu olacaksın, ne ben aldananlar sembolü!... »

Gülünç Fıkralar:

Abdülhamit devrinde Malûmat gazetesini çıkaran ve halk nazarında pek fena bir nam almış olan, gazete muharrirler arasında Baba Tahir diye anılan bir adam vardı.

Baba Tahir birgün meşhur komik Abdiden para sızdırmak ister; Abdi yüz vermez.

Ertesi gün Baba Tahir Sabah gazetesinde Abdiye çatar, tarizlere başlar. Abdinin canı sıkılır.

Bir cuma günü Kuşdilinde oyun biter, ehali dağılmak üzere iken Abdi, Baba Tahiri yakalar, Baba Tahirin şemsiyesini üstünde parçalar.

Baba Tahir Üsküdar Ceza mahkemesine müracaat eder.

Mahkeme sırasında Abdi:

— Efendim, ben döğmedim; bilâkis o beni döğdü. Hatta onun dövdüğü şununla sabittir ki: kırılan şemsiye Tahir beyin şemsiyesidir.

Reis — Gören var mı?

Abdi — Var efendim.

Reis — Kaç kişi?

Abdi — İki kişi efendim.

Reis — Kimlerdir onlar?

Abdi — Biri ben, biri o efendim.

Abdinin bu cevabı heyeti hakimeyi ve dinleyenleri kahkahalarla güldürür.

YARA

Yazan:
KERİME NADİR

Mektebin bahçesine girdiğim zaman sınıflar dersten iniyordu. İkindi güneşinin altında parlayan sarı, siyah, kumral ve kestane başlar, mümessilin hiddetli bakışlarına rağmen gülüşüyor, haykırışıyor ve kısa mektep önlükleri içinde haşarı vücutlar zıplıyarak, tepinerek merdivenleri sarsıyordu.

Ben, iki adım atınca durarak bu yaramaz çılgınların bahçeye inişlerini seyre dalmıştım.

— A!. Muallim bey..

— Muallim bey gelmiş..

— Koşun çocuklar! Gelin!..

— Muallim bey.. A.. Muallim bey..

Bir serçe sürüsü gibi cıvıldaşarak hepsi bana doğru koşuyor ve öne geçip daha evvel konuşabilmek için biribirlerini iterek etrafımı alıyorlardı.

— Muallim bey artık iyileştiniz mi?

— Bu gün derse girecek misiniz efendim?

— Hastalığınız ne idi Muallim bey?.

Sorulan bu bin bir suale ayrı ayrı cevap vermem imkânsız olduğu için kısaca:

— Evet, artık iyileştim çocuklar, diyordum. Yalnız uslu duracağınıza söz vermezseniz derse gelmem..

Hep bir ağızdan haykırışıyorlar ve:

— Söz veriyoruz muallim bey.. Uslu duracağız..

Diye beni kandırmağa çalışıyorlardı.

Aralarından sıyrılıp çıkmak için:

— Müdür bey nerede?.

Diye sordum.

Üçüncü sınıfın oldukça yaramazlarından sayılan Rana:

— Müdür beyi demin iç bahçede görmüştüm, dedi.

Sözünü tamamlarken dörtten Nigâr atıldı:

— Orada, orada!. Ben şimdi yanından geliyorum.

Her adım atışta benimle beraber yürüyen grup, artık kendilerile meşgul olmadığımı görünce dağıldı. İkişer üçer kolkola girerek yanımdan ayrıldılar.

Burada izah edeyim ki, benim muallim olduğum bu hususî mektep, orta ve ilk kısımdan ibaretti. Orta kısımda Resim, ilk kısmın beşinci sınıfında da Hesap. Hendese gösteririm.

Mektebin sahibi, müdür Sadettin beydir.

Dört sene evvel bir kaza neticesi kaybettiğim sol bacağım aksayarak ve bastonuma dayanarak ağır ağır iç bahçeye doğru yürüyordum.

Bu sırada müdürün kalın sesi uzaktan uzağa kulağıma gelmeğe başladı:

— Bir daha seni orada göreyim de bak!. Bacaklarını kırarım senin, yezit!..

Biraz daha ilerleyince onu karşıdan gördüm. Sekiz dokuz yaşlarında kadar bir kız çocuğunun elinden tutmuş, sarsa sarsa getiriyordu. Beni görünce başını eğerek gözlüğünün üstünden baktı:

— Vay, siz misiniz Ürfi bey?.. Geçirdiniz ya inşallah!..

— Hamdolsun!.. İşte mektebe gelebildim.

— Alâ, alâ.. Derse gireceksiniz değil mi?

Bir gırıb sizi ne kadar örseledi!

— Elbet!. Siz ne âlemdesiniz?.

Bu sualimi bekliyormuş gibi elinden tuttuğu küçük kızı gösterdi:

— Ne âlemde olacağız?. Malûm. Bu da üstüne tüy dikti..

Ben birşey anlamıyarak sordum:

— Yeni bir talebe zannedersem.. Yaramazlık mı ediyor?..

— Yaramazlıkta söz mü efendim!. Yapmadığı münasebetsizlik yok.. Ne söz anlıyor, ne nasihat dinliyor.. Nereden çattık bu belâya canım?..

Sonra çocuğa dönerek haykırdı:

— Anlıyor musun Mefkûre? Benim hiç şakam yoktur.. Bir daha seni o ağaçların tepesinde görmiyeyim.. Haydi şimdi git buradan..

Ve kolunun kuvvetli bir hareketile çocuğu tekrar itti. Fakat o gitmek istemiyordu.

Çamurlu ellerile ağlamaktan kıpkırmızı olan gözlerini uğuşturarak titreyen dudakları arasından mırıldandı:

— Ben kendim çıkmadım Müdür bey.. Bana..

Fakat sözünü tamamlayamadı. Müdürün okkalı elile indirdiği bir şamarla yere kapandı. Mahiyetini iyice anlayamadığım bu vaziyet karşısında ne diyeceğimi ve ne yapacağımı şaşırmıştım.

Üzerindeki yamalı önlük ve ayaklarındaki yırtık sandallarla tozların içinde titreyen ve hıçkıran bu cılız vücut, bükülerek yere atılmış bir eski paçavraya benziyordu.

Bu çocuğa, velev ki pek büyük bir kabahatı da olsa, böyle gaddarca vurmak doğru mu idi?

Kaşlarımı çatarak sordum:

— Günah değil mi Müdür bey? Küçüğe neden bu kadar merhametsiz davrandınız?.. Sonra eğilerek onun ince bileğinden tuttum:

— Kalk yavrum.. Kalk bakayım.. Müdür bana, gözlüğünün kalın camları arasından, sarı ve çıpıl gözlerile ters ters bakıyordu.

Nezaketi bırakarak kaba kaba:

— Ben, hamisi mevkiinde bulunduğum bir çocuğa, ne şekilde ceza verileceğini bilirim; dedi.

Ben hiç aldırmıyarak:

— Haydi, diyordum. Kalk kızım.. ve iki kolundan tutarak kaldırmağa uğraşıyordum.

O tekrar homurdandı:

— Bırakınız.. Kendi kendine zırlar zırlar susar...

Çocuk ayağa kalkmıştı. Bakımsızlıktan birbirine karışmış sarı bukleli saçları ve yüzüme melûl melûl bakarak merhamet dilenen gözbebekleri bende ona karşı derin bir şefkat uyandırmıştı.

Fakat Müdürü büsbütün kızdırmamak için:

— Haydi, dedim. Arkadaşlarının yanına git.. Hem ağlama artık!..

Zavallı kız içini çeke çeke bizden uzaklaştı.

Müdürle yalnız kalınca sordum:

— Kimdir bu çocuk? Mektepte leylîmi?..

O, kaba dışarlık lisanile anlattı:

— Evet leyli!. Bir hayırsız babası var. Annesi ölmüş.. Üvey kardeşleri onu evde istemiyorlarmış.. Babası da bize getirdi.. Amma herif cimrinin biri.. Kızına bakmak bizim boynumuzun borcu mu canım?.. Bari uslu olsa! O da değil.. Dedimya işte: çattık bir belâya!..

Meseleyi yavaş yavaş anlıyordum; bu fakir ve kimsesiz çocuk üstüme kaldı diye Müdür ateş püskürüyor ve en ufak yaramazlıklarını büyüterek yok yere onu hırpalıyordu.

Konuşa konuşa dış bahçeye kadar gelmiştik. Bahsimiz değişik olduğu halde ben halâ Mefkûreyi düşünüyordum.

Bu çocuğun bikesliği sanki bütün ağırlığile ruhuma yüklenmişti. Hayata karşı duyduğum sonsuz infiale bir nişter darbesile inen bu acı, benliğimdeki büyük istihalenin tarihi oldu.

***

Mefkûrenin sınıf hocası değildim. Buna rağmen çocuk bana çabuk ısındı. Kendisine gösterdiğim şefkati ve yakınlığı seziyor, teneffüslerde daima yanıma sokuluyordu. Bu hal bir müddet sonra diğer talebeler arasında bir dedikodu uyandırdı. Zavallı küçük kızı çekemez oldular. Ona bazı ufak tefek muavenetlerde de bulunuyordum.

Bir gün bir tarak, öbürgün bir mendil, daha öbürgün bir zarif kalem hediye ediyordum.

Arkadaşları bu hale kıskanmış olacaklar ki, en ufak kabahatlerini bile muallimlere ve hatta müdüre şikâyet ediyorlardı.

Hele birgün, bir resim vazifesine birkaç kalem atıp tashih ettiğimi görünce pek fazla içerlediler. Yalnız onu değil, beni de müdüre şikâyet ettiler.

İşte, suratsız müdürle ilk münazaamız bu yüzden başladı.

***

Yağmurlu bir gün mektebe biraz geç gitmiştim. Çocuklar teneffüsü alt kattaki büyük salonda yapıyorlardı. Aralarından geçerken Mefkûreyi görebilmek için etrafa göz gezdirdim. Fakat o meydanda yoktu. Merdivenleri çıkarak müdürün odasına doğru yürüdüm. Tam tokmağa elimi uzatırken kapı içeriden şiddetle açıldı, az kaldı müdürle çarpışacaktık. Beni görünce mutadı veçhile gözlüğünün üstünden baktı, kaşları çatıldı. Tok bir sesle:

— Nerede kaldınız? birinci ders geçti, dedi.

— Biraz işim vardı, dedim.

Hiç cevap vermedi. Arkasını dönerek yürüdü. Kapının eşiğinde kalmıştım.

Fakat bu adamdan fazla nezaket beklemek doğru değildi. İçeri girdim ve bir kanepenin ucuna iliştim... Çok geçmeden yine öfke ile geldi, kapıyı çarparak yerine oturdu. Bu adama ne oluyordu? Bu öfke bu hiddet bana mı idi?...

— Bir şeye mi canınız sıkıldı? dedim.

Gözünden gözlüğünü çıkardı, kaşlarını büsbütün çatarak:

— Evet, dedi Zaten münasebetsizlikler hep birbirini takip ediyor.... Edepsizin biri yemekhanenin bahçe tarafındaki büyük camı kırmış... Bu nedir canım böyle?.. Hiç durmadan masraf mı edeceğiz?..

Yüreğim titredi.

— Kimdir bu? diye sordum...

Müdür koyu sarı renkli yılan bakışlarını andıran gözlerini bana dikerek haykırdı:

— Kim olacak!.. Mefkûre!..

Cezasını da bulmuş zaten... Dökülen cam kırıkları ellerini kesmiş...

Zaptedemediğim bi telâşla:

— Çok mu kesmiş.. çok mu?.. diye bağırdım...

O benim telâşıma ehemmiyet vermiyerek:

— Ne bileyim ben, dedi. Kalfa musluk başında uğraşıp duruyor...

Yerimden fırladım. Bu hain ve vicdansız herifi boğmamak için kendimi güç zaptediyordum. O yalnız vereceği birkaç kuruşu düşünüyor, elleri kesilen küçük bir çocuğun yaralarına bile bakmağa lüzum görmeden onu cahil bir kalfanın eline bırakıyordu...

Hiddetle:

— Kalfa ne bilir, dedim. Siz bugün hamisi bulunduğunuz bir çocuğa ne şekilde ceza verildiğini bildiğiniz gibi, ne şekilde bakıldığını da bilmelisiniz...

Karşısında fazla duraydım şüphesiz kaba bir cevap verecekti.. bereket versin ki ben çoktan dışarı çıkmıştım. Mefkûre musluk başında baygın bir hale gelmişti. Kalfa mütemadiyen yaraları yıkıyor, fakat kan hiç dinmiyordu. Benim geldiğimi görünce hafifce gülümsedi, yüzü sap sarı olmuştu...

Kalfaya:

— Ne yapıyorsun? dedim. Böyle yara yıkanır mı?. sabaha kadar yıkasan yine kanı dindiremezsin. Mefkûreyi kucakladım. Mektebin küçük eczahanesine götürdüm; artık ayakta durmağa iktidarı kalmıyan hafif vücudunu şezlonga yatırdım. Kalfa mütemadiyen:

— Beyim, biraz örümcek koyalım, kanı dindirir.. diyordu.

Yaralar oldukça derindi, hepsine tentürdiot sürerek güzelce sardım. Zavallı çocuk hafif bir baygınlık geçiriyordu. Gözlerinin etrafındaki morluktan yine çok ağladığını anlamıştım.

Kalfaya:

— Haydi, işin varsa sen git, dedim. O dışarı çıktıktan sonra Mefkûreyi ayıltmak için uğraşmağa başladım. Küçük yüzü korku verecek kadar sararmıştı. Başına döktüğüm kolonyanın tesirile çok geçmeden gözlerini açtı. Göz bebekleri derin bir sevinç ve minnetdarlıkla titriyordu. Soluk dudakları hareket etti:

— Muallim bey... Siz ne kadar iyisiniz...

— Nasılsın kızım?.. Acın geçti mi?

— Geçti...

— Azıcık yat ta sonra kalkarsın olur mu?

— Peki muallim bey...

Ben ayağa kalktım. Kapıya doğru yürüdüğümü görünce doğrulmak istedi:

— Gidiyor musunuz siz?..

— Evet!..

— Olmaz muallim bey... Siz giderseniz Müdür bey beni döver...

Gülerek geri döndüm. Renksiz yanaklarını parmaklarımla okşıyarak:

— Dövmez kızım, dedim. Korkma sen!..

— Döver muallim bey.. o beni hiç sevmiyor...

Sesi titriyordu. Gözleri dolmuştu. Yanına oturdum. Benim yanımda bulunmak ona derin bir emniyet veriyordu.

Usulca başını koluma dayadı:

— Siz olmasanız, diyordu, beni şimdi kim iyi ederdi... Siz o kadar iyi bir adamsınız ki...

Sonra yüzüme bakarak:

— Acaba annem olaydı o da beni sizin kadar sever mi idi? diye soruyordu.

Ders zili çaldığı zaman ona:

— Sakın sınıfa girme! dedim.

Sözümü dinledi, önüm sıra yürüyerek yatakhaneye çıkan merdivene doğruldu.

. . . .

Akşam üzeri yine müdürü çatık kaşlı bulmuştum.

— Mefkûrenin kırdığı camın parasını ben vereceğim, dedim.

Yüzüme çipil gözlerile manalı manalı bakarak:

— Çok merhametli ve âlicenapsınız beyefendi, dedi.

Kızgın bir sesle:

— Olabilir, dedim. İnsanların hepsi merhametsiz olmazlar ya!..

Kimbilir, belki de parayı vermekten cayarım korkusile birşey söylemedi. Yalnız ayrılırken:

— Mefkûreyi pek sahabet ediyorsunuz, Allah muhabbetinizi arttırsın, dedi. Bu sefer de ben lâf uzamasın diye ona birşey söylemedim.

— Arkası var —

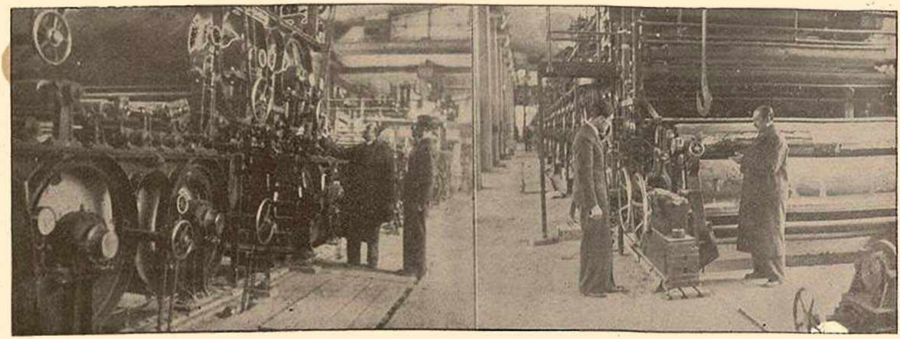

İzmit Kâğıt Fabrikası Direktörü Bay Mehmet Ali Kâğıtcı ve muharririmiz Cevdet Y. Baykal fabrikayı dolaşıyorlar.

İzmit KAĞIT Fabrikasında

Yazan: Cevdet Yakub BAYKAL

İzmit Kâğıthanesine doğru ilerliyoruz. Cumhuriyet sanayiinin Körfezdeki şaheseri, muazzam bir heybet, beton bir kale halinde gözlerimizin önünde... Geniş ve ferah bir sahayı baştan başa kaplamış.. Makina gürültüleri karşı sahillerde akisleşiyor, koşuşan bağıran, emir ve kumanda veren insan sesleri var.

Kapıcıya sorduk:

— Müdür bey geldi mi?

Kırçıl sakallı bir adam yerden selâm aldı:

— Makamında beyim.

Ağır ağır, merdivenleri tırmandık. Biraz sonra Mehmet Ali Kağıtçı'nın güler yüzü ile kaşılaştık.

Türkiyenin ilk kâğıd mühendisi bize sıcak bir kabul gösterdi.

Biraz havaiyattan konuştuk, İzmitde alevlenen ihtiraslardan bahis açtık. Sonra nasıl kâğıtçı olduğuna ait meraklı hatıralarını dinledim:

— Kâğıt bende tabiatı saniye hükmündedir; dedi.

Fırsat bulup sordum.

— Yeni fabrikalarımız ne zaman faaliyete geçecek?

Kağıd ve Sellüloz Sanayii müesseseleri müdürünün yüzünde renkli parıltılar peydahlandı:

— Siz, dedi, kâğıt sanayiinin İzmitteki safhalarını yakından gören ve içinde yaşayan birisiniz.

Ve devam etti:

— Kâğıt ve Sellüoz Senayiinin muhtaç olduğu ham maddelerin hemen hepsini Yurd dahilinden istihsal etmeğe çalışıyoruz. Memleket ormanlarında Güknar, Ladin, Kavak ve Kestane ağaçları bol bol vardır.

Kaolin, Reçina, kükürt, şap, prit, toprak boyaları gibi tâli maddelerin de en makbulleri tedarik edilmektedir.

Saman, keten, kenevir, kırpıntı kâğıt, eski mensucat gibi lifi maddelerde pek çoktur.

Biz, bunların hepsinden istifade etmek üzereyiz. Lâzım gelen mahallerde tesisat yapmaktayız.

İkinci Kâğıd ve Sellüloz fabrikalarının inşaatları sona ermiştir. Klor fabrikasının makineleri de gelmiştir. Her iki fabrikanın montajları yapılmıştır. Fabrikalar 1941 senesinde işlemeğe açılacaktır.

Kâğıtçılk davamız bu tarihten sonra tamamen halledilmiş olacaktır.

İkinci kâğıt fabrikası sigara kâğıdı ile kitap, mecmua ve gazete kâğıdı istihsal edecektir.

Mehmet Ali Kâğıtçı bir an durdu:

— Çaylarımız soğuyor, içelim... dedi.

Gözleri uzun müddet gözlerimde gezindi. Müdüriyet odasının duvarlarını tezyin eden müessese plânları üzerinde izahat verdi.

— İsterseniz gezelim. dedi.

. . . . . .
. . . . . .

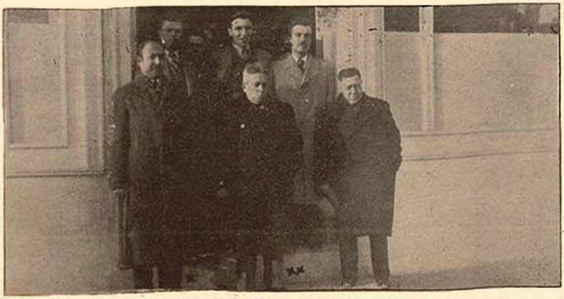

İzmit Valisi Bay Ziya Tekkeli (xx), Kâğıt Fabrikası Direktörü Bay Mehmet Ali Kâğıtcı (x) İzmit Maarif Müdürü Bay Kemal ve muharririmiz Fabrikada

. . . .

önce Sellüloz fabrikasına girdik.

Cesim, azametli demir külçeler gözlerimin önünde perde perde yükseldi. Makineler şeritleşip uzandı. Havuzlar, kazanlar, şekil şekil, âletler birbirine karıştı.

— Büyük şeyler!...

— Büyük eserler!...

Diye, hayret ve hayranlığım zaptedilmez bir hükümle dudaklarımdan dökülüyor. Fabrika müdürü muhtelif tesisat ve muhtelif kısımlar üzerinde izahat veriyor. Her birinin yapacağı işleri anlatıyor. Bunları birer birer akılda tutmak ne mümkün.. Birbirlerine karıştırıyorum.

Saman Sellüloz dairesinde çok durduk. Buradan elde edilecek netice, kâğıtçılık âleminde merakla bekleniyormuş. Yepyeni bir tecrübe yapılacakmış.

Bay Kâğıtçı:

— Muvaffak olacağız.

İkinci kâğıt fabrikasına geçiyoruz.

Kâğıt makineleri ile aşinalığım fazla.. İşte şu kazanda kâğıt hamuru var. Şu havuzda şap, recina ve toprak maddeler var. Bakır borudan sellüloz geliyor, makinelere dökülüyor. Mayi iken sulp olup, taze bir buharın dumanları arasında KÂĞIT oluyor.

Makineler, kâğıt inşa tarzının en son rakamını gösteriyor: 1938..

Şimdi ilk kâğıt fabrikamızın makine gürültüleri içindeyiz, her tarafta hummalı bir faaliyet var. Kağıt çıkıyor bobinlere sarılıyor, kesiliyor, ambalajlanıyor..

Soğuk dalgadan sıcak dalgaya geçer gibi, fabrikanın bazı kısımları soğuk, bazıları da hamam gibi sıcak. Ve bakıyorum her işin, her kısmın başında Türk mühendis ve Türk işçileri.

— Türk zekâsı kâğıtçılık gibi yeni bir sanat şubesinde muvaffak oluyor mu? dedim.

Sellüloz sanayii müesseseleri müdürünün gözleri alev alev tutuşuyor:

« — Türk zekâ ve kabiliyeti, diyor, bu çetin branşda da en kısa zamanda muvaffak olmuştur. Şimdi gö-

-Arkası 27 inci sayfada-

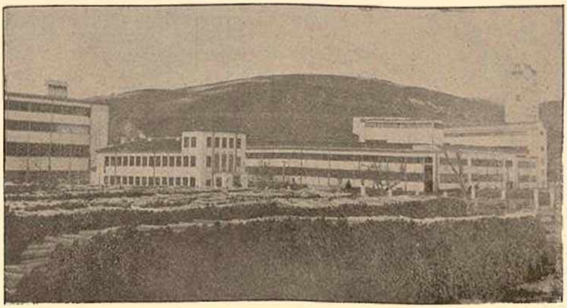

İzmit Kâğıt Fabrikasının uzaktan görünüşü

Fabrika Direktörü Bay Mehmet Ali Kâğıtçı yazıcımızla baş başa

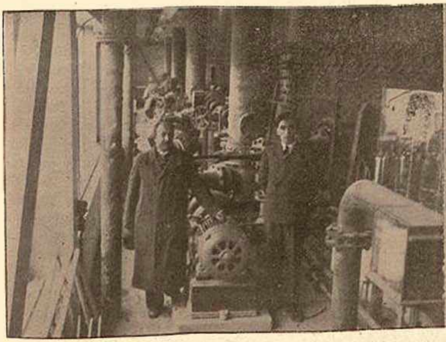

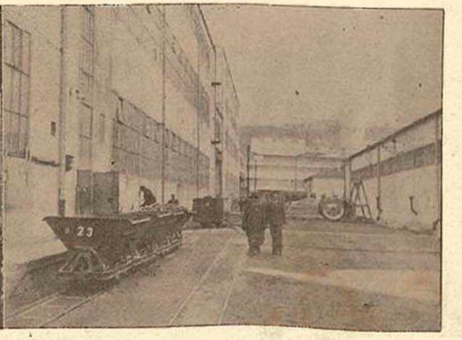

Direktör Bay Mehmet Ali Kâğıtçı kurulmakta olan ikinci fabrika hakkında yazıcımıza izahat veriyor

Ahmet Mithat Efendi Merhum

Ahmet Mithat Efendinin Hüviyeti

" İsmetlû ve utufetlû Ahmet Mithat Efendi hazretleri „ nin eserlerinin her sahifesinde kötü bir "Benlik„ kokar. İşte bu benlik yüzündendir ki ne bir müverrih, ne bir romancı, ne de bir filezof ve edib olabilmiştir.

Yazan: Rebia Şakir

Taklit kudretinin harikulâdeliği ile hayvanlardan ayrılan insan, her devirde, her çağda ve her yerde doymak bilmez bir ihtiras taşır. Beşerin ruhî isyanları, bedenî azgınlıkları ve dimağî teşevvüşleri bile bu " Taklit hassa „ sının büyük tesirinden kurtulamamıştır.

Başkaları ne yapıyor ?. biz de aynini yapabiliriz, başkaları büyük ihtilâllere girişti, biz de ihtilâl çıkarabiliriz; başkaları bir şeyler karalıyor, biz de yazabiliriz. Başkaları okurken, çok okurken, niçin biz de ayni şeyi yapmıyalım ?

İşte Ahmet Mithat Efendinin yaşadığı yıllar, biz böyledik. Tanzimat bir nevi mukallitlikle geçti, meşrutiyete gebe kalan günlerde hepimiz birer hürriyet kahramanı kesilmiştik. Abdülhamide karşı alınan cephe, Türk münevverlerinin Fransız ihtilâli kebirinden taklit ettikleri bir vatanperverlikti ve üç kişiye inhisar eden bu mukallitlik, yüzlerce kişi tarafından taklit edildi.

Taklit... Yalnız taklit mi ?. vatanperverliğin taklidi olur mu ?

Mademki, mütekâmil insan, taklit kudretinin harikuladeliği ile hayvanlardan ayrılmıştır, niçin vatanperver mukallit, âlim mukallit, san'atkâr mukallit olmasın ?.

Ahmet Mithat efendi, bu devrin keşmekeşi içinde yetişmiş mukallitlerin en büyüğü sayılır. Yıllarca didinerek elde etmeğe çalıştığı şeyler, taklit çerçevesinden çıkmış olsaydı, Ahmet Mithat efendi bugün daha iyi bir hava ile karşılanırdı. Bu emektar mukallit unutuldu mu ? hayır, onu unutulmak gayyasından kurtaran tek birşey oldu : Gazeteciliği...

Ahmed Mithat efendi, devrin okumağa aç kalan nesline verdiği eserler, ya başkalarının dilinden çevrilmiş kitaplar, yahut ta başkalarının yazdığı eserlerin taklitleri idi. Şayanı hayret taklit kudreti, onda tabiî bir hal yaratmıştı : Önüne kâğıdı çeker ve Victore Hugo'nun roman tahkiyesi ile uzun romanlar yazardı. Bu romanlarda vak'alar Monte Karloda veya Pariste geçer, kahramanların hepsi Fransızdır, Fransız ruhu ve Fransız içtimaî hayatı Ahmet Mithat efendinin kaleminden sahifelere şayanı hayret bir benzeyişle dökülür. Sonra bu eserler tefrika edildiği veyahut kitap halinde çıktığı zaman üzerinde yalnız bir " Ahmet Mithat „ imzasını taşır.

Ahmet Mithat neler yazmadı ?. bunu, bütün eserlerini bir dostumun kütüphanesinde tetkik ettiğim halde ben bile kestiremiyorum. O, kitaplarından ikisine verdiği " Kırk Anbar „ veya " Dağarcık „ a benzer. Önüne ve aklına ne gelmişse bu kırk anbara ve dağarcığa atmıştır, tercüme romandan telif romana, ruhiyattan içtimaiyata, ziraattan askerliğe, tarihe, terbiyeye, riyaziye ve ikdisadiyata ait bin türlü mevzuda bin türlü şey yazdı. Öldüğü zaman gerisinde binlerce makale ile 150 den fazla kitap kalmıştı.

Ahmet Mithat efendi bütün bunları nasıl yazardı ?. işte bu, nev'i şahsına münhasır olan şahsiyetinin en anlaşılmaz tarafıdır. Herşeyi, hiç yanlışsız, Fransızcayı Farsce ve Arapça kadar bilir, ufak kafasının her yanında bir Ansiklopedi yerleşmiştir. Bir doktor gibi, hatasız ve mantıkî bir tıbbî makale yazabilir. Sevkulceyş esaslarına dair bir erkânıharp kadar malûmat sahibidir, yıllarca toprakla didinmiş bir bahçıvan kadar nebatlar üzerinde bilgisi vardır. O halde Ahmet Mithat efendiye " Harikulâde „ lik vasfını niçin vermiyelim ? liyakati ile çalışması bir araya gelince, onun önünden hiç birşey kolayca sıyrılamadığı halde, Ahmet Mithat efendi bu memlekette yalnız bir " Yazı makinesi „ olarak bellenmiştir. Bu sıfat yanlış değildir. Ahmet Mithat efendi hakikaten bir yazı makinesidir. Zaten taklit etmeseydi, " Bunu yapabilirim „ demeseydi, Ahmet Mithat efendi böyle bir yazı makinesi olamazdı.

Fakat Ahmet Mithat efendinin acınacak tarafı işte böyle bir yazı makinesi oluşudur. Serveti Fünuncuları devirmeğe çalışan « Dekadanlar » makalesinde Ahmet Mithat efendi, Muallim Naci ile beraber « Zavallı » mevkiine düşmüştür. Çünkü bir mukallit, başka mukallitlere karşı daima cephe alır. Niçin Serveti Fünuncular garp kültürüne dönmüşlerdir ? Niçin yeni Genre'lere ön ayak olmuşlardır ?. Mademki kendisi herşeyi taklit etmek kudretindedir, Serveti Fünuncuların giriştiği işi kudretle, (Hakikaten kudretle) başarabilirdi.

İşte Ahmet Mithat efendiyi çırpındıran, aylarca didindiren bu pişmanlık olmuştur. Bütün kalem arbedelerinde bu genç kalem erbabını yere vurmak isterken, bir borsa sarrafı gibi kaybettiğini çıkarmağa çalıştı, iddialarında tamamen haksız olduğu halde azminden ve bildiğinden dönmedi.

« İsmetlû ve utufetlû Ahmet Mithat efendi hazretleri » 1878 de çıkarmağa başladığı Tercümanı Hakikati 1882 den 1884 e kadar bir kalem savaşı meydanına döndürdü. Damadı Muallim Naci ile birlikte, durmadan, dinlenmeden etrafa çattı, boğuştu, bazen mağlûp oldu, bazen yendi, fakat hiçbir zaman

— Arkası 27 inci sayfada —

Tagore'un Şiir Dünyası

Yazan: RAGIP ŞEVKİ

İlk defa Rabindranath Tagore'i bir kış gecesi okudum. Dışarıda lapa lapa kar yağdığını tasavvur ediniz. En ufak bir rüzgâr esintisi bile yok. Tabiat, hayalinize kuvvet ve açıklık verecek kadar yumuşak ve sakin.. Böyle bir gecede Tagore Hint âleminin bütün renklerini, bütün hayallerini ne kuvvetli bir şekilde bana aşıladı.

O, yeknesak bir hayatı terennüm etmez. O, bizim rüyalarımızın şairidir. Fakat daima iyi ve güzel rüyaların şairi.. Gözünüzü açtıktan sonra bile tesirinden kurtulamadığınız öyle rüyalar ki, yeniden o âleme dönmek, yeniden o güzel rüya içinde yaşamak için gayri ihtiyari gözkapaklarınızı yumarsınız.

Meselâ içinizde bir ideal var ki, kendi kendinizle başbaşa kaldığınız zaman bu ideal daima gönlünüzü okşar. Ah ona bir kavuşabilseniz.,. Fakat aradığınız nedir? Bir kadın mı?. Ona kavuştuğunuz gün aradığınızın bir kadın olmadığını anlarsınız! Para mı? Hayır, çünki o da, sizin avucunuza dolduğu gün hiç te tatmin edilmiş olmazsınız?. Şöhret mi, mevki mi, uzun ömür mü? Büyük bir aşk mı? Macera mı?. Hayır, hayır, hiçbiri değil.. Bu aradığınız şeyin ismi yoktur. Çünki insan, bütün ömrü boyunca, içinde bu ideale kavuşmak arzusile çırpınmaz mı? Ve yine bu ideal değil midir ki, insanları, hiç bıktırmadan yaşatır? Tagore'de böyle söylüyor:

«Altın geyiği arıyorum, diyor. Gülümseyebilirsiniz, dostlarım; fakat ben, benden kaçan hayali izliyorum.

Derelerden, tepelerden, ovalardan koşarak geçtim. İsimsiz ülkeler dolaştım. Zira altın geyiği arıyorum.

Kalbimde hiç bir üzüntü, kaygu yok. Bana ait olan bütün şeyleri uzakta, pek uzakta ve arkamda bıraktım.

Derelerden, tepelerden, ovalardan koşarak geçtim. İsimsiz ülkelerde dolaştım. Zira Altın geyiği arıyorum.»

Bazen yıllarca önce, sevdiğimiz bir kızı veya kadını hatırladığımız zaman gözlerimiz dalar, uzun uzun düşünürüz. Sevgilinin küçük bir hareketi, bizim için ne güzel bir tahassür menbaıdır. Bazen bu hayale o kadar saplanırız ki, onunla birlikte gezdiğimiz yerlere, onunla birlikte oturduğumuz ağaç altlarına gideriz. Bu hareketler bize haz verir ve kendimizi bir rüya içinde sanırız. Tagore de böyle bir hâdisede ne kadar kudretlidir:

«Bir rüyanın loş yolunda eski bir hayatta benim olan aşkı aramaya çıktım.

Evi ıssız bir sokağın içinde idi.

Akşam rüzgârında, sevgili tavus, tüneğinde uyukluyor, güvercinler de köşelerinde susmuşlar..

Lambayı kapıda bıraktı ve önümde durdu.

Büyük gözlerini yüzüme kaldırdı, konuşmadan sordu:

"İyi misin dostum?"

Cevap vermeğe çalıştım. Fakat dillerimiz kaybolmuş ve unutulmuştu. Düşündüm, düşündüm. İsimlerimiz aklıma gelmedi.

Gözlerinde yaşlar ışıldadı. Sağ elini bana doğru uzattı. Tuttum ve sessizce durdum.

Lambamız akşam rüzgârında titredi, ürperdi ve söndü.»

Tagore bu dünyanın meçhuller, hayaller, rüyalar dünyası olduğunda o kadar ısrar gösterir ki, onun şiirleri karşısında siz de bu büyük âlimin karşısında tıpkı onun gibi aciz, küçük kalırsınız. Fakat bu aciz ve küçüklük hiçbir zaman ne onun, ne de sizin insanlık kıymetinizden birşey kaybettirir.

Tagore'in gözünde kadının büyük bir kıymeti vardır. O bir kadının, erkeksiz olarak hiçbir mana, hiçbir güzellik göstermediğine kanidir:

«Ey kadın, sen yalnız Tanrının değil, ayni zamanda erkeklerin de el emeğisin. Bunlar daima ve daima seni kalplerindeki güzellik ile çenberliyorlar. Şairler sana altın hayalden tireli bir ağ örüyor. Erkek kalplerinin arzuları, zaferini senin gençliğinin üzerine serpmiş. Sen bir yarım kadın ve bir yarım rüyasın!»

Bu öyle bir tasvir ki, insanı düşündürüyor.

— Arkası 27 inci sayfada —

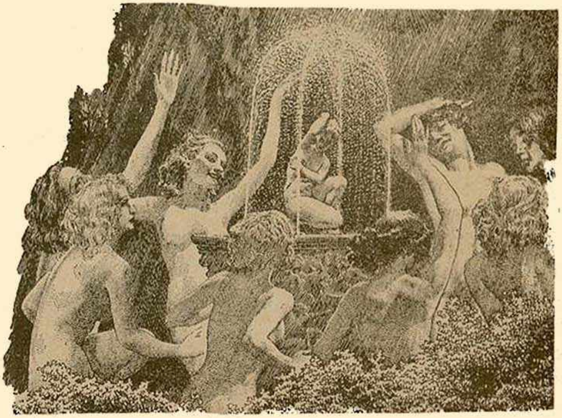

O, bizim rüyalarımızın şairidir. Fakat daima iyi ve güzel rüyaların şairi.

RABİNDRANATH
TAGORE'UN HAYATI

1861 yılının 7 Mayısında Kalkütede doğdu. Babası modern bir dinin Lideri olan Maharşi Devendranath isminde bir adamdı. Büyük babası da bir Prensti.

Tagor ilk tahsilini hususi olarak yaptıktan sonra 17 yaşında Londraya gitti. Orada hukuk tahsil etti. 19 yaşında ilk romanını neşretti. 22 yaşında evlendi. Karısını çok sevdi ve onun ilhamile harikulâde eserler verdi. 1912 ile 1913 te bütün eserleri İngilizceye tercüme edildi ve bu yüzden büyük bir şöhret buldu.

Bugün arsıulusal şöhreti her gün biraz daha artmaktadır.

Eserleri şunlardır:

Sadhana, Gitanjali, Büyüyen ay, Kitra, Posta Müdürü, Bahçıvan, Kabir'in yüz şiiri, Meyva derleme, Yolunu kaybetmiş kuş, Nasyonalizm, Şahsiyete dair konferanslar, Hatalarım, Papağanın talimi, Yurt ve Dünya, Sakuntala.

Tagore'un şiirleri muhtelif mecmualarda dilimize çevirilmişse de, ancak İbrahim Hoyi tarafından «Bahçıvan» ı kitap halinde çıkarılmıştır.

ANKARADAN AKDENIZE

Yazan: Sabih ALAÇAM

Sert yaylâ ikliminden, Akdenizin sıcak göğsüne inmek, insanın üzerinde rayihalı bir tesir yapıyor. Bizi, Ankaranın, karlı tepeleri ile çevrili ufkundan, bir sel hızı ve gürültüsü ile alıp götüren tren, Toroslara kadar ne ruhumuzu aydınlattı, ne de gözlerimize tipi halinde yağan kardan başka birşey serdi...

Orta Anadolunun uğultulu kış günleri içinde, şehirler ve kasabalar, dumanlı havanın bağrında yarı kaybolan, yarı donuk bir keder ve hareketsizlikle, bürünen bir dekor arasında uzanıyorlardı.

Konya ovasında yer yer farkedilen kocaman kocaman direkli kuyular, artık hiç kullanılmıyacaklarmış gibi duruyorlardı. Karlar ile örtülen ip ve kovalar, günlerden, hatta haftalardanberi insan eline hasret kalmanın verdiği bir üzüntü ile, ılık ve güneşli bir sabahı bekliyorlardı...

Bizi Adanaya götüren katar, bembeyaz ufukların içinde ilerliyor, ilerliyor; fakat yeknesak kış dekorunun içinde, zaman ve mesafe mefhumları bitmek bilmiyordu.

Bu haleti ruhiyemiz Toroslara kadar devam etti.

Orada, yepyeni bir iklimin, yepyeni bir peyizajın, yepyeni bir hüviyetin sıcak deraguşu ile karşılandık. Kar, yerden, göklere yükselen zirvelerin üstüne kaçtı. Çorak toprağı, öbek öbek çamlar kapladı. Düz ovayı, yalçın dağlar ile çevrili vadiler sardı.

Tabiatin bu değişen dekorunu tren hattının kâh sağından, kâh solundan akan dereler ve güneşli bir sıcaklık tamamlıyor. Yalnız, vakit vakit girip çıktığımız tünellerin sim siyah boşluğu içinde, bu renklerden, bu kokulardan, bu pırıltılı ışıklardan bir an için olsun ayrı kalıyoruz. Sonra, yine zirveler, yine çamlar, yine dereler ve güneş...

Adanaya yaklaşdıkça, tabiat değişmeye başladı. Yavaş yavaş Toroslardan uzaklaştık, Çukurovanın düz, dümdüz yeşilliğine kavuştuk.

Ova, namütenahi uzanıyor. Önümüz, yanlarımız, pırıl pırıl bir renk asaleti ve toprağın, nebatların, çiçeklerin buram buram tüten ve dağılan rayihaları ile örtülü. Toroslar, arkamızda ve gittikçe küçülüyor, birer vapur dumanı gibi havaya takıllı kalan bulutlar ile baş başa veriyorlar.

Nihayet « Yenice » ye geldik. Yol, burada ikiye ayrılıyor: Bir kol, yine yemyeşil ova içinde Mersine; diğer bir kol da yine yemyeşil ova içinde Adanaya gidiyor.

Mersine varacak olan yol arkadaşlarımız, bize veda ettiler. Onları, Banilyö treni diyeceğim geliyor, Adanadan kalkan katar alacak. Bu telâki bekleyişi çok sürmedi ve biz de Adanaya doğru yola koyulduk.

Şehire hemen girmek üzere iken, üstünden geçtiğimiz demir köprünün iki yanındaki faaliyet gözüme çarptı. Biri sağa, biri sola giden iki kanal göz alabildiğine uzanıyor. Yüzlerce amele soluksuz çalışıyor. Vagonetler ile kazılan sahaların toprakları taşınıyor. Bir yanda kocaman bir şahmerdan, diğer bir yanda yerleri kazan makineler... Ve daha bir sürü teferruat...

Bütün bunlar, Çukurovayı üç dertten, yani feyezandan, kuraktan ve bataktan kurtarmak istiyen Nafia Vekâletine ait iş programının tatbik safhalarıdır. Adana ovası, cenupta Akdeniz, şimalde Toros dağları ile çevrilen 200.000 hektarlık öyle bir sahadır ki, bugün, harikulâde verim kabiliyetine rağmen bu üç afetten yakası kurtarılmadıkça toprağın % 65 inden hayır yoktur! ya dağlardan gelen sellerin aşkın ve taşkınlığı, ya ilkbaharda çekilmiyen suların arsızlığı hem ekileni mahvediyor, hem de yeni zeraiyata imkân bırakmıyor!

İşte, Nafia Vekâleti Türkiyenin Mısırı olan Çukurovayı, feyezandan da, kuraktan da, bataktan da kurtarmak kararını vermiş, Adanaya kanal, regülatör, ve baraj ile yeni bir hayatiyet aşılamak yolunu tutmuştur. Ova, regülatörden ayrılan kanallar ile sulanacak, Tarsusta yapılan Berdan barajı ile Mısırın Niline kavuşacak ve bu mıntaka Türkiyenin bitmez tükenmez bir zahire anbarı, bir pamuk hinterlandı olacaktır.

Nafia Vekili Sayın General Ali Fuat Cebesoyun açılış törenini yaptığı Berdan regülatörü, bu müjdenin ilk işareti, yani gözle görülür, el ile tutulur ilk senbolüdür.

Fakat, bu işaretler, bu senboller, edebî bir atmosfer içinde gördüklerimiz, hatta yaptıklarımız kadar kolay değildir: seneler süren insan emeğinin, aşarat hanesine varan milyonların muhasselesidir.

Trenin çabucak kaybolan görüş ufkundan, bir hayal panaroması gibi kaçan bu çalışmalar saatlerce ve kilometrelerce uzamaktadır, âdeta bütün Çukurovayı bir örümcek ağı gibi kaplamaktadır.

Adanalılar, kendilerine mes'ut yarınlar vadeden Nafia Vskâletine ait inşaat ile o kadar yakından alâkadar oluyorlar ki, beni istasyondan otele götüren arabacı bile, yolda regülatörden bahsetti.

İşte, Adanaya gelir gelmez gözüme çarpan ve bana ilk anlatılan mevzu bu idi.

Şehire alıştıkça ve muhit ile ünsiyetim arttıkça, Adananın diğer güzel dekorlarını görmek fırsatlarını da elde ettim. Meselâ, vilâyet dairesinin önündeki park, Seyhana dayanan sahil yolu, portakal bahçeleri gibi..

Portakal bahçelerini anlatacağım: Araba ile gidilen güzel bir şose düşününüz ki iki yanı da yerlere kadar eğilen dallarından portakallar sarkan ağaçlar ile doludur ve bu yol " Kanara „ da bitmektedir! " Kanara „ kelimesini ilk defa işitince, ben de hayrette kaldım! meğer, mezbaha demek imiş! Adanalılar kanamak kelimesinden bu isimi mekânı çıkarmışlar! güzel bir buluş! Ebedî Şef Atatürk Adanayı teşriflerinde bu kelime ile alâkadar olmuş ve " Kanara „ tâbirini beğenmiş. Doğrusunu şöylemek lâzım gelirse, bunda mezbahanın, Adana belediyesinin yüzünü ağartacak kadar temiz, muntazam ve bakımlı olması âmil rolünü oynıyor.

Portakal bahçelerinin sahipleri hep Eti Türkleri.. Biribirlerine " Kivra „ diye sesleniyorlar. Bu mahalli tâbirin de ne demek olduğunu merak ettim! anlattılar: sünnet edilen çocuğu, ameliye esnasında tutan, onun " Kivra „ sı olurmuş!

Yani, vaftiz babası gibi birşey! hatta, konuştuğum portakal bahçesi sahibi, beni oğlunun " Kirva „ sı yapmak istedi. Adresimi verdim, yakamı kurtardım!

**

Deniz kenarında doğan, büyüyen ve yaşayan bir insan, aylarca kara ile, dağlar ile çevrili şehirlerde kalırsa, bu acı ve engin suyun hasretini çekmeğe başlıyor.

İşte, ben de Ankaradan Afyonkarahisara, oradan da orta Anadolunun birçok kasaba ve şehirlerine gittiğim için ayni özlemi duyuyor idim. İstanbulda iken gözlerime hiç te fevkalâde gelmiyen deniz manzarası, meselâ Eskişehirde harikulâde bir hayal gibi içime seriliyordu. Adanaya geldikten sonra, ufuklara hasret ile baktım ve « Tevfik Eikretin » denize ait olan şiirlerini âdeta yeniden ezberlemişim gibi hatırladım:

" Hani akşamki tegayyür, heyecan?

Bir çocuk ruhu kadar pür - nisyan
Uyuyor mavi deniz..

Mısraları hafızamda namütenahi koylar, sahiller çiziyor ve inandığım Koca Fikretin:

" Deniz kadın gibidir, hiç inanmak olmaz ha". hanaatine âdeta isyan ediyordum.

Nehir, muhakkak'ki deniz hasretini tedavi eden bir ilâç! fakat bu, kâfi değil! Nerede o engin ve mavi renk ve köpüklü dalgalar? Nerede o bulanık nehir suyu?

Bir sabah dayanamadım: Adanadan Mersine giden katara atladım. Yolda tabiatin yeşil dekoruna dalmış düşünüyordum.

İki saat sonra, Akdeniz kıyılarına inecek idim! Akdeniz, engin, hudutsuz, kâh sakin ve berrak, kâh dalgalı ve hiddetli Akdeniz... Dimağım, bunları düşünürken biraz olsun tarihin karanlıklarına dalıyor; içimde Türk amirallarının ve Türk armadalarının geniş yadı canlanıyor idi... Barbaroslar, Uluç Aliler, Kılıç Aliler, Turgut ve Pîrî reisler... İşte bu beş Türk amiralı ki Akdenizi bir Türk gölü yapan kahramanlar...

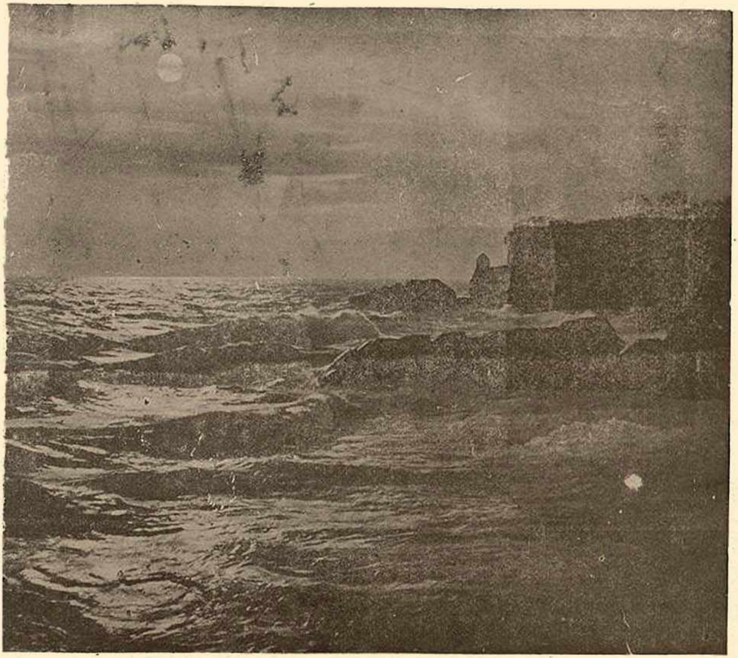

Akdeniz, engin, hudutsuz, kâh sakin ve berrak, kâh dalgalı ve hiddetli Akdeniz...

Fakat, Akdenizin Türk tarihinde birazda melânkolik bir rolü vardır. Fatih Sultan Mehmedin alnı kara yazılı küçük oğlu Sultan Cem, âkibeti meçhul seyahat ve manevî sefaletlerine Akdenizin koynuna atılarak başlamadı mı?

— Rodos istikametine dümen kıran kadırgada iken Sultan Cem, engin sulara bakıp bakıp, acaba, bilâhare:

" Ey Bayezit sen süre gör devranını
Saltanat baki kalır derlerse bu yalandır! "

Diyeceğini hiç düşünmüş mü idi?

Amcasından daha talihsiz olan Yavuzun kardeşi Şehzade Korkud, hayatının son kurtuluş çaresini, Akdenize ulaşmakta aramadı mı idi?

Bugün, Türkiye haritasını karıştırırken, gözüme " Korkud ili " kelimesi ilişse, ayni hailevî tarih macerasını hatırlar ve titrerim.

Trende giderken de bu düşünceler arasında bucalıyor, tarih ve mazinin geniş ve tozlu sahifeleri arasında bir teselli, hasretimi oyalıyacak bir teselli arıyordum.

Nihayet Mersine geldik ve çinko bir garın içinden şehire çıktık.

Arabacıya:

— Beni, sahilde olan bir otel ve lokantaya götür.

Dedim.

Şehirin beton caddelerinden sarsıla sarsıla ilerledik. Az sonra, Akdenizin kokusu sinen bir salonda idim. Ufuk, alabildiğine mas mavi uzanıyor, açıkta demirleyen birkaç gemi ve şilep sallanıp duruyordu.

Akdeniz, sanki bana kullarını uzatmış idi. O suları, o ufukları, bir sevgili gibi kucaklamak ve yosun kokusunu, en nadide bir esans gibi koklamak istiyordum.

Manzara basit idi: Sahil, iskele, deniz, bulutlar ve gök ve birkaç gemi... Fakat bütün bu dekor, bana en canlı peyizajdan daha cazip, en güzel bir tablodan daha san'atli görünüyor, gönlümün ve gözümün meraretini baka baka dindirmek arzusuna kapılıyordum.

Sahilde yürümek için dışarı çıktım. O gün, hayatımda uzun senelerdenberi yapmadığım bir hafifliği zevk ile, neş'e ile, sevinç ile yaptım: Kumların içinde oynadım. Ufacık ve yassı taşları suların üzerinde sektirdim.

Ve sonra bu halime, bu çocukluğuma kahkalarla güldüm.

Fakat, attığım kahkalar, beni, çocukluğumdan utandırmıyor idi. Bilâkis, böylece deniz hasretinin manasını daha iyi anlıyor, daha iyi kavrayordum.

Mersinden bindiğim bir otomobil ile Silifke yolunu tuttum. Şose, Akdenizin yanında bir şerit gibi uzanıyor; kâh çayırların arasında yükselerek, kâh eksilerek kenarındaki yabani zeytin ağaçlarının gölgesine sığınarak ilerliyordu.

Mersin ile Silifke arasındaki sahaya baştan başa bir eski eserler müzesi diyebiliriz. Sütunlar, mezarlar, oyuklar, türbeler ve taş yığınları içinde, bütün bu mıntakada Romalıların, Eti ve Selçuk Türklerinin ulu medeniyetleri yatıyor; onları bu uykudan uyandırmak istememek ne gaflet!

Hele sahilin az ilerisinde, denizin içinde yükselen " Kız kalesi " harikulâde bir dekorun ihtişamı ile göze çarpıyor. Geniş asırları sinesinde saklıyan bu geçmiş çağlardan kalma eser, Akdenizin bağrına doğru uzanan bir ejder gibi, suların koynunda dimdik duruyor.

Yol, Silifkeye yaklaşmağa başlayınca, sahilden ayrılıyor. Buna gönlüm razı olmadı. Şoföre:

— Tekir çiftliğine gidelim!

Dedim.

On beş dakika sonra, tekrar Akdenize kavuşmuş idik. Harikulâde bir plâj ile nihayet bulan Tekir çiftliğinde, bir kaç haftalık kuzular ve danalar arasında otların üzerine uzandım.

Akdenizi, doya doya, kana kana seyrettim.

Türk Edebiyatında Kadın Romancılar:

ŞÜKÛFE NİHAL

Yazan: ENVER NACİ

(Yarım Ayın 108 inci sayısında «Türk edebiyatında kadın romancılar» hakkındaki umumî mütalâalarımı neşretmiştim. Bu günden itibaren de kadın romancılarımızın biyografileri, sanatları hakkındaki mütalâalarımı teker teker Yarım Ay sütunlarında okuyucularıma sunacağım. Bu etüdlerin neşrinde hazırlanış sırasından başka hiç bir tercih ve taktim yapılmıyacaktır.)

Bayan Şukûfe Nihal

Hayatı: (1896) da İstanbulda doğdu. Doktor Emin paşanın torunu, miralay merhum Ahmet beyin kızıdır. Tahsilini, babasının memuriyetle bulunduğu Şam, Berut ve Selânikte hususî muallimlerden ders almak suretile yaptı. Babasının, mektebe göndermemek hususundaki bütün karşı komalarına rağmen Şükûfe Nihal, Darülfününa girmeğe çalışıyordu. Genç kız tahsil kaygısı içinde çırpınır ve başka bir şey düşünmezken, ailesinin israrile, arzusu hilâfına evlendirilmiştir.

O sıralarda yeni açılan Darülfünunun kızlar kısmına kaydolmak üzere müracaatta bulundu ise de, evliliğinin devamına mani teşkil ettiği ileri sürülerek kaydi yapılamadı.

Nihayet, bir çok mücadelelerden sonra Darülfününa girmeğe muvaffak olmuştur.

Önceleri edebiyat şubesine devam ederken, bilâhare şube değiştirmiş, coğrafyaya devama başlamıştır. Ve bu şubeden (1919) da mezun olmuştur.

İstanbul Kız lisesinde coğrafya muallimi iken bir gün birdenbire Şükûfe Nihalin istifa ettiği görüldü. Sebep şu: O gün elinde bir sürü taş ve maden parçasile sınıfa giriyor, dersini vermeğe başlıyor. Bir aralık müzik dersi yapan aşağıdaki sınıflardan birinde güftesi kendisinin olan bir parçanın çalındığını ve söylendiğini işitiyor, okuttuğu dersi kuru cansız buluyor.

Bu hâdiseden sonra dört sene muallimlikten uzak kalmak üzere evine çekiliyor. Fakat dört sene sonra evde boş bo şuna oturmaktan sıkılarak tekrar ders istiyor.

Bugüne kadar Kandilli Kız lisesinde, Nişantaşı, Kadıköy orta mekteplerinde edebiyat ve Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Şimdi İstanbul kız lisesindedir.

Ticaretle meşgul, eski liman şirketi müdürü Hamdi Başarın zevcesidir.

Hemen bütün Avrupayı, seyahat maksadile dolaşmıştır. Son Finlandiya ve İskandinavya seyahatının intibalarını «Finlandiya» adlı bir kitapta topladı.

Eserleri: İlk yazısı «Sedayı Hak» da çıkmıştır. (1326)

Bu yazı, çok genç bir kızın taassuba, kadınların hürriyetsizliğine isyan eden, haykıran bir nesir parçası idi. Muharrir, ilhamını tahsil arzularına karşı konmasından duyduğu inkisardan almış bulunuyordu.

Şükûfe Nihal, hakikî yazı hayatına şiirle başlamıştır. İlk eseri de bir şiir kitabıdır. Şiirlerinin bir çoğu Muhit mecmuasında intişar etmiştir.

Namık Kemal ve Tevfik Fikretin bir hayli tesiri altında kalmıştır. Hele Fikretin idealleri ve ahlâkı, Şükûfe Nihali son derece sarsmış, sürüklemiştir. Şair, bu ciheti: "Ribabı - şikesteyi mukaddes kitap gibi yastığımın altından eksik etmezdim„ sözüyle teyid eder.

Romanları: Roman tekniğindeki ihmalleri, vakaların cazibesine kapılmaktan ziyade fikirlerin kuvvetine, asaletine ehemmiyet vermesinden ileri gelmektedir. Bu sebepten romanlarında makale tesiri yapan pasajlara sık sık rastlanır.

Romanları şairane ve tezlidir. Şairliğe daha fazla müstait olan mizacı Şükûfe Nihali romanlarında da bazen şairleşmeğe ve şiir bulundurmağa sevketmiştir.

Roman tarzı onun için bir gaye olmaktan ziyade düşündüklerini söylemek için kullandığı, tezine ulaştıran bir vasıta olmuştur.

Eserlerinde ahlâkî, fazileti, aileye hürmeti selis ve akıcı bir uslûble yaşatmaktadır.

Çerçeveleri ve hacimleri pek büyük olmayan romanlarının ekserisinin merkez sıkletini feminizm ve kadınların iç ıstırapları teşkil eder.

En büyük romanı son yazdığı «Yalnız Dönüyorum» dur. Bu, üzerinde durulacak realist bir eserdir. İçinde muharririn hayatının izleri de görülmektedir. Sonradan görmekliğin gülünçlüğünü, garplılaşmağı yanlış anlamanın acılığını anlatan satirik bir tarihtir.

Romanlarının bibliyografisi:

«Tevekkülün cezası» - Küçük hikâyeler - (1928)

«Renksiz ıstırap» - 64 sahifalık hikâyeler - (1928)

«Yakut Kayalar»-Küçük roman - (1931)

«Çöl güneşi» - „ „ - (1933)

«Yalnız dönüyorum» - büyük, içtimaî ve millî roman - (1938)

«Mavi şeytan» - henüz hazırlanmaktadır. Sanatkârların hususî hayatlarının romanı olacaktır.

ŞAİR ÜBEYDÎ

Yazan : Osman Nuri PEREMECİ

Ubeydî — Nebi halife adında Edirnece pek sayılan ve sevilen bir azizin oğlu olup asıl adı Abdurrahman idi. On altıncı asır başlarında doğup büyüyen Abdurrahman Ubeydî, gençliğinde iyi bir tahsil gördükten sonra gene Edirneli şeyhülislâm Kadı zade Ahmet Şemseddin efendiden mülâzım olmuş, birçok Rumeli kazalarında kadılık etmiş idi. İkinci sultan Selim gününde 1573 - 981 senesinde eski Zagre'de kadı iken öldü.

Ubeydî, çok güzel huylu, şair ve âşık bir adam olup musikide de pek mahir ve muktedir bir üstat imiş. Şuâradan biri Ubeydî ve muasırları olan diğer üç büyük şair hakkında:

Ubeydînin sözünde süz vardır.
Edâda lîk Bâkı [1] bî bedeldir.
Nezâkette Hayalî [2] gibi olmaz.
Veli Emrî [3] tehayyülde meseldir.

demiş idi ki bu kıt'a, Ubeydî'nin ne yüksek, sözlerinin ne yanık bir şair olduğuna şahadet eder. Merhumun ölümüne, zamanı şairlerinden biri şu mısraı tarih düşürmüş idi:

Ah fevtoldu Muharremde Ubeydî Çelebi

Bu mısra ebced hesabile (981) eder.

Ubeydî'nin şiirlerinden bir kaçını nakle diyorum :

GAZEL

Biziz fenâ yolu'n irşâd eden ilâhîler.
Tariki Hahkı ne bilsin bu hankahîler.
Biz ol emir seriri sarayı sırrız kim.
Ricâli gayp oluptur bize sipâhîler.
Yaraklanıp [4] kimi kalkan, kimi kılıçla yürür.
Zirhli askerimizdir denizde mâhîler.
Şerabı sürhi ile pür, sırçadan surahimizi.
Başına tâc edinirdi göreydi şahîler.
Görüp bu husrevi nazmın sözündeki süzi
Ubeydi döndü adem kişverine rahîler.

Diğer gazeli

Dime cânâneye ağyâr ile ülfet etme
Seni sevsin dir isen âne nasihat etme
Gayre meyl eylemezem deyü yemin eyler ise
Mümteni'dir inanup âne hamakat etme
Her ne halet ki zuhûr eyleye dilberdendir.
Kimseye ânin için bugzü adâvet etme
İhtiyâr elde olaydı der idim sâna gönül
Hublar zümresine hiç muhabbet etme
Çünki bunlarla Ubeydi, garazın var senin
Ehli ırz olamadım deyü nedâmet etme

Gene onun bir gazeli:

Yaktı, yandırdı firakın beni nâri eleme
Yüz tutarsam yeridir cânibi mülki ademe
Deyri hüsn içre ederlerse letafet bahsin.
Ağız açtırmaz o kâfir beçe hiç bir saneme
Ey peri ru nice pervaz ura evsafında
Kol kanat olmaz ise desti hidâyet kaleme
Ey gönül şevk ilinin şâhlığın ister isen
Çek haracî alemin yörüyiş et ceyşi game
Rumder hali [1] ruhı vasfı ile ol şâhın.
Nokta koydun, be Ubeydî şuarâyı Aceme.

Diğer:

Ayağım adım atmaz bir yere meyhaneden gayri
Elim bir nesne tutmaz; sâkıyâ peymaneden gayri
Koya gavgayı ey vaiz kulağım nesne güş etmez.
Surahî gulgulile na'rei mestâneden gayri
Aceb mi zâhidâ huri behişte nâzır olmazsam.
Gözüm hiç nesne görmez şâhidi kâşaneden gayri
Nice renginü şirin olmaya şi'ri dilâvizim
Dilim, bir nesne zikretmez lebi cânâneden gayri
Ubeydi'nin mekânını sorarsan ey peri peyker.
Yatağı yoktur ol divânenin viraneden gayri.

Diğer:

Bize yetmez mi kâkülü dilber,
Oda yansın neye yarar anber.
Zülfi ucunda gamzesin gördüm.
Takınır bir yılan dili hançer.
Mihrinin maili olan almaz.
Şems mânend eline kâsei ser.
Aldı sudan meğer lebin haberin.
Hucletinden eridi geçti şeker.
Nakşi pâyı seki nigârımdır.
Ey Ubeydi felekteki Ulker.

Gene onun:

Yazdığın sureti bima'nilerin ey mani
Ruhı olsa getirirlerdi ânâ imanı
Düri dendânın için her ne dem âh eyler isem.
Tutar ol demde yürek oynaması ummanı
Gel seninle varalım öldürelim halkı deyü
Naveki yârın ayağına düşer peykânı
Gamzei mesti hayâlî göze mihmân olıcak
Şişkebâb etti ciğerparelerin müjkânı
Lebini çünki Ubeydi deheninden aldın
Koma bicân yine sun ağzına gelsin cânı

Ubeydî'nin bir kıt'ası:

Âdemin sâgari ömrine cihan bir demdir.
Hey medet ol dahi huni dil ile hemdemdir.
Halkı lâya'kıl eden hab değildir her şeb.
Anlerin gündüzün içtikleri câmi gamdir

Ubeydî'nin bir beyti:

Kuçmağa yari Ubeydî durup ikdam edicek.
Dedi câmi meyi la'lim bir iki iç de yıkıl.

Yine onun:

Ölürsün gayreti akran ile ey tabibi mansıp
Yâ ukbâda meratip kat'eden yâranı neylersin.

Yine ondan:

Ölmeden vaslına irgür bu dili nâkâmı
Gürsün ey kaşı hilâlım ko hele bayramı

Şair Ubeydinin Nihânî adlı bir de büyütmesi vardı ki bu da şair idi. Bundan da bilâhare bahsederiz.

[1] Baki — Meşhur şair Bakidir ki Ubeydi'nin muasırı idi.

[2] Hayâli — İnce Hayâli olup Edirnede edfundur.

[3] Emrî — Bu da Ubeydi'nin muasırlarından olup Edirnelidir.

[4] Yaraklanıp — Silâhlanıp demektir. Yarak kökünden yapılma isim olup yarak kelimesi silâh mânasına Türkçe bir kelimedir. Eski şiirlerde çok rastlanır.

[1] Bu (Hal) kelimesi farisi olup bey mânasınadır.

TARİHÎ FIKRA :

Otağ hümayun Üsküdara nakledildi. Fatih Sultan Mehmet bey büyük istihzaratı askeriyeye girişmişti.

İstanbulda her mahfelde dedikodu her gün biraz daha ziyadeleşiyordu. Herkes merak içinde.. Padişahın veçhei azimeti acaba neresi?..

Padişah tasavvuratını pek gizli tuttuğundan tedarikâtı harbiyesinin Amasra Cinivizlerinemi? Sinop üzerinemi? Yoksa Trabzon Rum imparatorluğuna mı? Bir türlü bilinemiyordu.

Ordu kadılarından biri veçhei azimetini neresi olablieceğini suale cesaret edince Fatih münfealen :

— Eğer sakalımın tellerinden biri taravvuratıma mutla olsaydı onu derhal koparır yakardım.

Cevabını vermiştir.

Yüksek Ziraat Ens-
Çalışmalarından :
Buzlu

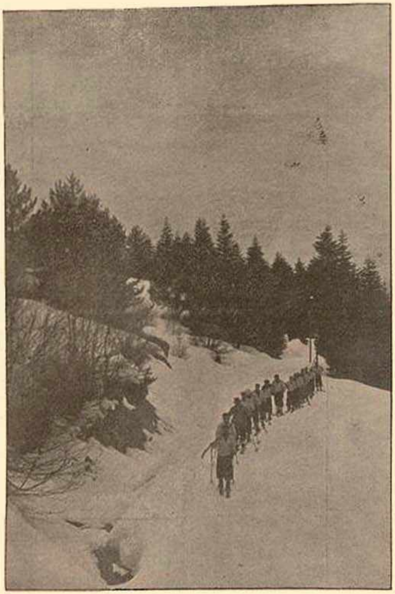

Enstitü talebesi Uludağ yolunda

Yazan: NÜZHET BABA
Y. Z. E. Beden Terbiyesi Direktörü

İddia etmiyoruz ki kayak Yüksek Ziraat enstitüsünde doğdu. Çünki bu iddia, umumî harpte şark cephesinde kayağı ayaklarına ilk takan eski sporcu arkadaşlarımıza haksızlık olur. Fakat şu da inkâr olunamaz ki bir üniversite olarak kayak Y. Z. E. de taazzuv etmiş, memlekette bugünkü şöhret ve rağbetini kazanmasında da enstitümüz ön ayak olmuştur.

Kayak ve buz üstünde hokey kara ve soğuğa tabi birer spordur. Bunun için de kışları kar ve buz istiyen okurların adedi sayılamıyacak kadar çoktur. Hava bahara döndüğü halde bile Elma dağına, zirvesinde kalan karlardan istifade için gitmek istiyenlerimiz var.

Fakat bu sene de aksine soğuk Ankarada karsız geçti. Çekirge duasına çıkar gibi, gençlerimizden pek çoğu cumadan başlayıp cumartesi akşamına kadar devam eden kar duasında sebat ettiler. Bu dua kabul edilmiş olacaktır ki yağan bol karı müteakip yapılan Elma dağı seyahatları, hakikaten çok zevkli ve eglenceli geçti.

Fakat Ankaramızın karı kim ne derse desin bu sene bizleri pek memnun edemedi. Onun için de Şubat sömestr tatilini hep iple çektik durduk. Uludağa şubatın onunda hareket edecekken beşinde yola çıktık. «Ne olur ne olmaz Hocam?..» diyorlardı. «Rektörden izin, vezneden para çıktıysa hemen yola düşelim!»

Uludağa bu sene çok az üstad kayakçı götürdük. Gayemiz de, mümkün olduğu kadar çok, kayak bilen yüksek tahsil gençliği kazanmaktı. Öyle zannediyorum ki bu gayeyi de elde etmiş bulunuyoruz. Çünki üç henüz bu sene kayağa başlayanlar arasında yapılan Elma dağındaki müsabakada, birden altıncı dereceye kadar hep Ziraat enstitüsü okurları kazandılar.

Üstad kaptanımız Enver Tambil'de 58 saniye 8-10 ile Slalom'da Ankara üstad kayakçıları arasında birinci oldu. Eski mezunlarımızdan bayan Hikmet ve Bahtiye de çok alkışlandılar.

Fakat şuna inanmak lâzım ki kayağın anası da babası da Uludağdır. Onun tozunda toprağında ve hele karında müthiş bir bereket var. Buraya yapılacak kayak seyahatları ve orada kalış çok ucuzlatılsa ve her sene yüksek mekteplerden elli, seksen, yüzer kişilik

Otelin önünde ve zirvenin karşısında kısa bir dinlenme

titüsü Spor Kayak ve Hokey

Uludağ ormanlarında enstitü okurları toplu bir halde

kafileleri Uludağda barındıracak tesisat kurulsa, kayak memlekette müthiş

Buzlu hokey, Enstitünün memlekette herkesten evvel tatbik ettiği kış sporlarındandır. Resimde bayan Bahtiye ve size en yakın duran kaptanımız Enveri görüyorsunuz

bir inkişafa mazhar olacaktır. Bunun yanında Elma dağı yolu yapıldığı ve orada küçük bir otel kurulduğu zaman, senenin dört beş ayı Ankara kayakçıları, yalancı değil hakikî bir kayak cennetinde yaşayacaklardır. Çünki burası da küçük, fakat ideal bir kayak dağının bütün karakteristiklerini bir araya toplamış bulunmaktadır. Şehre komşu kapısı denecek kadar yakınlığı ve istenirse gece bile şehre dönmek imkânları Ankaradan başka pek az merkeze nasib olmuş bir nimettir.

Bu sene iyi kar olmamasına rağmen Elma dağ ve Uludağ bize yirmi iki yeni ve çok becerikli kayakçı kazandırdı. Bunu, kar olursa gelecek sene üç misline çıkarmak için uğraşacağız.

Çünki bir usta kayakçının memleket müdafaasındaki kıymetli rolünü eskidenberi takdir edip dururken, Rus - Fin harbi bunu bir daha ve kat'î olarak bütün dünyaya tanıttı.

Bizi bu işte büyük ümitlere düşüren bir nokta daha var: Zor sporlardan zevk alan Türk gençlik kütlesinin bu spora karşı duyduğu derin arzu ve iştiyak. Az zamanda çocuklar bu sporu hemen hemen başka sporlarla mukayese kabul etmez derecede iyi ve kolay öğreniyorlar.

TARİHTE GARİP VAK'ALAR:

Budin valisi Bâli zade Arslan paşa, babası, amucaları cedleri gibi Macar sahralarında nam alan kahramanlardandır.

Sultan Süleymanın son Viyana seferinde Budin valisi idi.

Muharebe meydanlarında, hükûmet işlerinde gösterdiği liyakat ve dirayetle temeyyüz eden Arslan paşa, şan ve şöhretine yakışmıyacak bazı münasebetsizliklerde de bulunurmuş.

Peçevinin rivayetine göre, bir zafer dolayisile donanma icrası padişah terafından irade olunur.

Her taraf kandiller, meşalelerle donatılır. Davullar zurnalar çalınır. Herkes sokaklara dökülmüş bütün halk neşe ve şetaret içinde zevk ve safasile meşgul!..

İşte bu sırada Arslan paşa maiyyetile birlikte sokağa çıkıyor; çarşı ortasına geldiklerinde Orta cami civarında bir köşede ciğer kebabı pişiren fakir bir adam, paşanın büyük bir kalabalıkla gelmekte olduğunu görünce ciğer kebaplarını mangalın ıskarasında bırakır ve kaçar.

Mis gibi kebapları görünce paşanın ağzı sulanır ve:

— «Elbette sahibin bulup getirin»

Der. Kebabı pişiren «bir fakir Argad gâvuru imiş» [1]; adamcağızı derhal bulurlar getirirler.

Paşa, iltifatta bulunur ciğerci afallaşır; Paşa hemen oracıkta işret meclisi kurulmasını emreder.

Meclis kurulur kafalar adamakıllı tütsülenince paşa ayağa kalkar. Kebapçıyı muhatab tutarak, bir tavrı niyazkârane ile:

— Affedersiniz sizi rahatsız ettik

Der, kebapçıdan af diler. Kebapçı mırıldanır:

— Affettim! der.

Yine yerler içerler, gülerler söylerler.

Paşa tekrar ayağa kalkar ayni vaziyeti ihtiramkârane ile:

— Beni kardaşlığına kabul et, kardeş olalım! ricasında bulunur.

Zavallı kebapcı hayret içinde!..

Derhal paşanın ve kebapcının parmalarından kan akıttılar. Paşa kebapçının, kebapçı paşanın parmaklarından akan kanı yalarlar kankardeş olurlar.

Yine işrete dalarlar. Meclisi işret devam ettiği müddetçe neşe şetaret de artıyor.

[1] Peçevi Cilt 1 Sahife 255

Bir aralık paşamız yine ayağa kalkıyor. Edibane, hürmetkârane bir vaziyet alır:

— «Ben Müslüman olam kardeşim gâvur olmak doğru değildir» der ve derhal kebapçı Müslüman edilir.

Birçok ihsan ve ikram etmekle beraber hemen cerrah getirilir kebapcı sünnette edilir.

«Tabılhaneler çaldırıp şenlikler, şadumanlıklar ederler.» Artık Arslan paşanın neşesine payan yok.

Hâdise, eğlence burada kalsa ne ise!

Arslan paşa adamakıllı sarhoş olmuştur.

Orta camii civarında kurulan meclisi işret, «vur patlasın çal oynasın» derecesine varır.

Etraf hay huy avazelerile çın çın öter.

Paşanın gözleri süzülmüş, dili peltekleşmiş kavuk bir yana eğrilmiş olduğu halde yine ayağa kalkar ve:

— Hatırım için kardeşim kalksın «tanca» oynasın diye mırıldanır.

Biçare yeni müslümanı kaldırırlar, yeni sünnetli kebapçı «ayakta don yok gömlek kısa setri ayb edemez»

— Arkası 26 ıncı sayfada —

GÖZE GİRDİ

Yazan: V. Teffi
Nakleden: Nihal YALAZA

Kezban karanlık taşlıkta çömelmiş nefes almadan, yarı açık kapıdan mutfağa bakıyor; fısıltılı halinde gelen iki sesin konuşmasını dinleyip anlamağa çalışıyordu. Ayakları uyuştuğu halde konuşulan şeyleri kaçırmamak için vaziyetini değiştirmiyordu.

Kapı aralığından, muftak ocağı karşısındaki aydınlanmış duvarın bir kısmı görünüyordu. Bu aydınlığın ortasında koyu yuvarlak; üstünde, boynuzlara benziyen, iki sivri uçlu bir gölge kımıldanıyordu.

Kezban, bu gölgenin, başörtüsü tepesinde bağlanmış teyzesinin kafası olduğunu anladı.

Kezbanın teyzesi, bir hafta evvel bu pansiyona ayak hizmeti için verdiği yeğenini yoklamağa gelmişti. Pansiyonun ahçı başısı, Kezbanın teyzesinin canciğer ahbabı olduğundan, bu işi yapmıştı ve kızı oldukça kayırıyordu.

Hasbıhal pek heyecanlı safhaya girmişti. Kezban bunu duvardaki yuvarlak gölgenin titreyip sallanmasından; görülmemiş bir hayvanın meçhul hasmına tos vuruyormuşcasına öne eğilip tekrar dikleşmesinden anlıyordu. Sesler gittikçe yükseliyordu.

İki kadın serbest konuşuyordu. Çünkü tahminlerine göre Kezban taşlıkta pansiyon sahibinin ve kiracılarının lâstiklerini yıkamakla meşguldü. Fakat «Evdeki pazar çarşıya uymaz» derler ya! Kezban da elinde yaş bez olduğu halde, kapıda dinliyordu.

Aşcıbaşı, kağnı gibi gıcırdıyan bir sesle uzata uzata:

— İki gözüm, ben bu kızın aptal, salağın biri olduğunu daha ilk bakıştan anladım, diye söyliyordu. Kaç kere dedim: «Kız, bir parça aklın varsa, daima büyüklerin gözlerinin önünde dur. İş de yapmasan göze girersin!» Çünkü bunların Kezbandan başka, bir de beslemeleri Neriman vardır..

Duvarın üstündeki boynuzlar yine hücüme geçti. Kezbanın teyzesinin sesi keman gibi inliyordu:

— Ne yapayım onu Gülizarcığım sen söyle! Bir çift mest aldım: Tıkır tıkır 150 kuruş verdim; eski bir hırkam vardı, sırtını örtecek birşey yapayım diye terziye verdim. Kâfir karı tıkır tıkır 60 kuruş aldı.

— Köye göndersene.

— Ah iki gözüm, yol masrafını düşünmüyor musun? Tıkır tıkır iki kaimeye bağlı...

Kapının arkasında dinliyen Kezban bütün ihtiyatı unutarak derin bir «öff» çekiyor: köye dönmek hiç işine gelmiyor. Üveyanası; dönecek olursa, canını çıkaracağına yemin etmişti. Kız, uzun tecrübelerile böyle yeminlerin yerine getirileceğini bildiği için, şimdiden tasa çekiyordu.

Mutfakta yina aşcının gıcırdıyan sesi duyuldu:

— Canım, hemen telâşa düşme. Kızı daha atan kovan yok ki. Hele kiracımız Pertev bey, Kezbanı pek kayırıyor. Geçen gün hanımefendiye: «Uğraşmayınız onunla bu kız aptal değil, tam manasile «idiyot» tur, dedi. Gördün mü nekadar merhametli bir genç!

— Hay Allah razı olsun!

— Tahsilli bir bey; hem de kiraya pek sağlam. Pansiyonda her sözü, fermandır.

Boynuzlu gölge harekete geldi:

— Neriman dediğiniz şıllık beslemeniz de kızcağıza iftira atmağa Allahtan korkmuyor mu?

— Buldun! bunlar, iki gözüm, günah, ayıp nedir bilmezler ki. Demin. «Kızım bana karşıki bakkaldan tütün alıversene?» dedim de: «Hizmetçin değilim» diye ters cevap verdi... Ayna karşısında fıngırdaşmasını, kapıcı, sütçü ile kırıştırmasını bilir ama..

Aşağıda sokak kapısı vuruldu. Aşcıbaşı tiz perdeden:

— Kezban... Kezban!..'

diye bağırdı. Hey yerin dibine giresice... Nerimanı çarşıya yolladılar, bu da aldırış etmiyor.

Kezban, öfkelenmiş aşcıbaşının aşağı inmesini sindiği köşede bekledi.

— «Köye gidecekmişim».. Budala mıyım? Artık bundan sonra herkesin gözüne girmeğe çalışcacağım.

Diye kendi kendine karar verdi. Aşcıbaşının sözlerini hatırlayınca kızdı:

— «Gözlerinin önünde bulunacakmışım»... Bu, dile kolaydır! Evde durmuyorlar ki. Kimin gözünün önünde olayım?

Taşlıktan sofaya geçti. Askıda kiracı Pertev beyin paltosunu gördü. İşte gözüne girmek için kaçırılmaz bir fırsat!

Kezban rüzgâra tutulmuş yaprak gibi, mutfağa indi, bir eline süpürge ile faraşı, öbürüne de bir toz bezi kaptı ve şaşkınlıktan sohbetini kesmiş, iki kadının önünden koşarak tekrar yukarı çıktı ve doğru Pertev beyin odasına daldı.

Pertev bey yalnız değildi. Yanında kürk mantolu, tüllü şapkalı genç bir kadın oturuyordu. Kezban odaya girince, ikisi titrediler ve biribirinden uzaklaştılar.

Kezban, işleri başından aşmış bir insan tavrile, odayı süpürmeğe başladı.

— Ben akıllı bir kızım... Bundan sonra hep burnunuzun dibinde duracağım, hep iş göreceğim. Artık bundan sonra gözünüze girmezsem, Allah canımı alsın! diye düşünüyordu.

Kezban, kuru süpürge ile kaldırdığı tozları aldıktan sonra kapıya yürüdü. Fakat kapının önünde yaş bir çamur lekesi nazarı dikkatini celbetti. Kaşlarını çatarak önce lekeye, sonra misafir bayanın ayaklarına baktı ve tekdirle başını salladı:

— Ayaklarınızı silmediniz. Ben de hanımefendiden lâf işiteceğim, dedi.

Genç kadın kızardı ve mahcup bir gülümseyişle Pertev beyin yüzüne baktı. Öteki, işi şakaya boğmağa çalışarak, Kezbanın omuzunu sıvazladı:

— Kezban ablamız pek gayretlidir!. Haydi kızım git de yat, yarın sabah temizliğini yaparsın.

Kezban çıktı. Fakat biraz sonra elinde yaş bir paçavra ile döndü ve yerdeki çamuru silmeğe başladı.

Odaya girdiği zaman, kiracı ile misafirini, bir şey seyrediyorlarmış gibi, başları masaya eğilmiş buldu:

— Galiba masada demin döktüğüm kahve lekesini gördüler. İşte gözlerini dikip bakıyorlar. Azar yemeden sileyim bari de gayretimi görsünler!.

Kezban, yeri sildiği paçavrayı alarak dalgın oturan çiftin arasına girdi ve geniş el hareketile masayı sildi.

Pertev bey irkildi:

— Ne yapıyorsun?

— İş işliyorum... ne olacak? Ben olmasam, odanıza kim bakar. Şaşı Nerimandan iş beklerseniz, tamam. Onun işi, yalnız sütçülerle, kapıcılarla fink atmak. Dün sabah...

— Çık şuradan.. Eşek!

Genç kadın Pertev beyi kolundan tuttu ve yalvaran bakışıyle birşey fısıldamağa başladı.

Kezbanın kulağına:

«Anlarsa..» «Hizmetçi», «dedikodu...» gibi sözler çalındı.

Bayanın gözlerinden mahcubiyetten yaş fışkırdı. Odadan çıkan Kezbana titrek sesile:

— Kapıyı açık bırak kızım! dedi.

Pertev beyin azarlaması üzerine, kapıyı hızla örten Kezban misafir bayanın ona kapıyı kapamamasını tenbih ettiğini hatırladı, döndü ve kapıyı açtı.

Bayanın yanında duran Pertev bey bir

yay gibi, geriye fırladı. Kezban masum bir hayretle ona baktı.

— Ne acayıp adam.. Güpe gündüz korkuyor..

Sofaya geçti; aynanın karşısında kiracının şapkasını giydi, beğenmedi; aynada akseden yüzüne dilini çıkardı. Şapkayı yerine koyduktan sonra yemek odasına uğradı ve büfenin kapısını yokladı: kapalı idi.

— Cadı! Eşek gibi bütün gün çalışıyorum, öğleden akşama kadar kursağıma birşey girmez.. birde dolapları kapatıyor.

Pertev beyin sobasını karıştırmak aklına geldi.

Demin açık bıraktığı kapıyı kapalı bulunca hayret etti. Fakat tereddüt etmeden açtı ve odaya girdi.

Kiracı, misafirin yanında sakin oturuyordu. Yalnız kravatı, nedense, yana kaymıştı.

Fırlattığı bakışı Kezbanın yüreğini hoplattı. Buna rağmen, vazifeyi her şeyden üstün tutan kız, sobaya baktı ve biraz sonra kömür getirmek vadile, dışarı çıktı.

Odada oturanların iniltili bir «Ööff!» çekmesi Kezbanın kulağını okşadı.

— Yaa! Boş durur muyum? Hepinizin gözüne girerim.

Fakat dışarıda canı sıkılmıştı. Nekadar düşündü ise de, yapılacak başka bir iş bulamadı. Daktilo kiracılarının odasına uğradı, tuvalet masasında duran renkli kolonya şişelerini sıra ile eline aldı, kokladı. Pudra kutusuna parmağını batırarak yanaklarına sürdü. Nihayet gidip mutfak kapısının arkasındaki incecik şiltesi üzerine uzanmağa karar verdi.

— Evde kimse olmadıktan sonra kimin gözüne gireyim?.. Boşu boşuna yorulmayım bari.

Bu haklı mütaleayı yürütmekle meşgul olan Kezban, salondan geçerken, birden bire ayağı birşeye sürçtü: Kocaman sarı kedi acı bir miyavlama ile kuyruğunu kaldırarak fırladı ve koridordan doğru kapısı açık olan Pertev beyin odasına koştu.

Kezban, bu kedi yüzünden bir kaç gün evvel pansiyon sahibinden yediği paparayı hatırladı ve onu kinli bir sevinçle takip ederek mahut odaya daldı:

— Hay kör olasıca domuz!. Hele dur; kuyruğundan tutup seni buradan atmazsam adım batsın!.

Kiracının yüzü kireç kesildi:

— Deli, sersem!.. Kime küfrediyorsun bakayım?!

diye haykırdı.

Kezban pürhiddet devam ediyordu:

— Beyefendi bu uğursuza yüz vermeyiniz. Sonra odanızdan hiç çıkmaz; odanızda rezil eder.

Misafir bayan titriyen elleriyle tepeye kaymış şapkasını düzeltiyor ve:

— Allah Allah.. Hakikaten bu kız hastadır.

diye mırıldanıyordu.

Nihayet kanapenin altından Kezbanın tiz perdeden:

— Çık, çık şuradan cenabet!, diye bağırması duyuldu; bunu müteakıben, kediyi kuyruğundan tutarak kendisi de görüldü. Mesele anlaşıldı. Fakat kiracının asabiyeti son raddeyi buldu:

— Ayol, gidecek misin buradan kız? diye köpürdü.

Kezban muvaffakıyetinden duyduğu haz ve neşe ile bu sözlere pek ehemmiyet vermiyerek, arsız kedinin, marifetlerini anlatmağa koyuldu.

Genç kadının yüzü soldu sinirli bir hareketle Pertev beyin kolundan tutarak...

Bu; kedinin, salon halısı üzerinde işlediği kabahatın uzun, pek canlı, fakat edebiyatın kabul etmediği söz ve tabirlerle dolu hikâyesi idi.

Hikâye umumî sükûnet içinde dinlendi. Bayan, yere eğilmiş, sanki birşey arıyordu. Kiracı, Kezbanın omuzuna yapışarak sessizce onu dışarı çıkarttı.

Kezban kediyi sokağa attı. Yüzü sırıtıyordu: Oldukça kendini göstermişti.

Şimdi de sobalarına kömür götürsem, muhakkak bana «Ne çalışkan kız» diyecekler diye düşündü ve kömür kovasını alarak kiracının odasına yollandı.

Pertev bey, Kezbanın girdiğini duymadı. Misafirin önünde diz çökerek, ayaklarına kapanmış gibi hareketsiz duruyordu. Bayan gözlerini yummuş, yüzünü, güneşe bakıyormuş gibi, kırıştırmıştı.

Kezban hayret etti:

— Karının pabucunu mu kokluyor, yoksa birşey mi düşürdü?. Ben de arayım bari..

Yere atıldı, fakat bunu o kadar hızlı yaptı ki, başını birden bire kaldıran kiracı var kuvvetile alnına tos vurdu. Bayan uykudan uyanmış gibi oturduğu koltuktan sıçradı. Kezban masanın altını ellerile yokladı; bir şey bulamadı. Ayağa kalkarak masum masum:

— Birşey bulamadım efendim, dedi.

Pertev bey hırsından morarmış, gayri tabii incecik bir sesle:

— Ne arıyorsun? Bizden ne istiyorsun? diye bağırdı.

— Birşey düşürdünüz sandım!.. Hani geçen defa size çay içmeğe gelen esmer bayanın iğnesi kaybolmuştu. Giderken bana: «Kezban, ben iğnemi düşürdüm» dedi de...

Misafir bayan, Kezbanın bu sözlerini o kadar dikkatli dinliyordu ki, ağzı açılmış gözleri yusyuvarlak olmuştu.

Kezban bu dikkatten büyük bir gurur duyarak hikâyesine devam etti:

— Ben de her tarafta aradım aradım... Bir de paravanın arkasındaki küçük masanın üzerinde bulmaz mıyım? Dün akşam gelişinde yine unuttu. Fakat dün ben değil, Neriman odayı topladı. Eh.. iğne de kayboldu.

Genç kadının yüzü soldu; sinirli bir hareketle Pertev beyin kolundan tutarak:

— Demek ki, doğru bu.. Öyle mi? diye titriyen sesile sordu.

Kezban yine atıldı:

— Yalan olur mu? Vallahi de, billâhi de doğrudur. İğneyi muhakkak ki şaşı Neriman kız çalmış... Zaten ben olmasam, o her şeyi çalacak. Ben eşek gibi çalışıyorum, her şeyi topluyorum, adım batsın.

Kezbanın hikâyesi burada kalmıştır. Çünkü misafir bayan ufak ufak adımlarla odadan dışarı çıkmağa başladı; Pertev bey de arkasından koştu. Aşağıda hızla vurulan kapının sesi duyuldu.

Kezban yatmadan evvel mutfağa uğradı ve bir şey bilen adamın mânalı bir bakışile aşçıbaşıya haber verdi:

— Yarın şaşının yiyeceği dayaktan canı çıkmazsa adım batsın.

Aşçıbaşı sevinçli bir hayretle:

— Allahını seversen... birşey mi duydun? diye gıcırdadı.

Kezban gözünü kırptı: — Ben bildiğimi söylerim, sen işine bak...

Ertesi gün pansiyon sahibi Kezbanı kovdu.

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 34

MÜKERREM KÂMİL SU

— Yok rica ederim onu ağzına alma. Ne söyliyeceksen, onu mevzu harici bırakarak anlat. Aksi takdirde seni dinliyemem.

— Bu tarz konuşma anlaşamıyacağımıza kuvvetli bir delildir. Amma olsun. Ben buna rağmen gene sözlerime devam edeceğim.

— Sen bilirsin.

— Ben şimdi çok yanlış bir yol tuttuğumu tamamile anlıyorum Sermed.

— Benimle evlenmek yolunu mu?

— Evet.

— Henüz geriye dönebilecek bir vaziyettesin Behin!

— Bunu siz istiyorsunuz demek?

— Sen benim fikrimi sorma. Ne istersen, ne dilersen onu memnuniyetle yapmağa hazırım.

— Hayır. Yapamıyacağınız şey için boşuna söz vermeyin Sermed Bey. Siz benim saadetim yolunda hiçbir şey yapmağa muktedir değilsiniz. Artık her şey bitti. Bunu çok iyi hissediyorum. İsteseniz, kendinizi zorlasanız bile artık bu iş düzelmiyecek.

— . . .

— Bu gece o mühendisin karısı ile niçin o kadar alâkadar oldunuz?

— Uzun uzun konuşmak istediğin bu muydu?

— Niçin bir başka sualle benim sorgumu önlüyorsunuz?

— Evli bir kadına karşı gösterdiğim alâka ve saygı terbiye hudutlarını, muaşeret kaidelerini aşmadı sanıyorum?!

— Yok ne hacet, daha ilk görüşte ilânıaşk da ediverseydiniz!

— İnsan beğendiği, takdir ettiği bir evli kadını tahkir edemez.

— Ben hakaretten bahsetmiyorum. Bilâkis...

— Ben de şunu demek istiyorum ki evli bir kadına birkaç beylik prestiş sözü söylemek, ya doğrudan doğruya, yahut üstü örtülü bir şekilde ilânıaşk etmek küstahlıktır, terbiyesizliktir. Müdrik bir kadın bunu iltifat diye değil, hakaret olarak kabul eder.

— Birkaç saat içinde tanıştığınız, henüz birçok şeyleri meçhul bir kadını güzel müdafaa ediyorsunuz doğrusu.

— Zemmetmek için sebep yok ki...

— Maskenizi atın rica ederim. Açık olun. O kadına karşı niçin yakınlık duyduğunuzu anlamadım mı sanıyorsunuz? Her toplantıda dünyadan el etek çekmiş, softalar gibi bir tarafa sinen adam, birdenbire canlı, ateşli, neş'eli ve nükteler savuran bir şahsiyet oluveriyor. Bu sihri yaratan kuvvet nedir? Bunu farketmemek için çok budala olmalı.

— Şimdiye kadar söylemedim. Tahammülümle her fırsat buldukça oynadın, artık sabrım tamamile tükendi. Ben de sorayım şimdi sana: Benim onu sevdiğimi, ondan geçemiyeceğimi bilmiyor muydun? Bunu sana birkaç defa söylemedim mi? Seni bu manasız havesten vazgeçirmek istemedim mi? Saadetini başka yerde aramağa seni teşvik etmedim mi?

— Haklısın. Kabahat bende.

— Şu halde neden dönüp dolaşıyor, tamamile örtülü kalmasını istediğim, benim için de her şeye rağmen mukaddes olan bir maziyi kurcalıyorsun?

— Ooh. onu halâ o kadar çok seviyorsun ki...

. . . .

— Fakat nasıl inkâr edebilirsin ki, bir zamanlar beni de sevdin. Hem çok sevdin. Unuttun mu yalnız seni sevdim, ebedî sevgilim diye çırpındığın günleri?!...

Sermed acı acı güldü. Evet, böyle söylemekle bu küçük kadın haklı idi. Ne bilirdi ki, karşısındaki bu adam, her türlü sakin ve temiz görünüşüne rağmen, azılı bir hayduttan, muzır bir yalancıdan başka birşey değildir.

Behin elemle:

— Sermed bu hayat, bu şekilde devam eder mi sanıyorsun? diye sordu.

— Sen bu hayatın daha nasıl olmasını istiyorsun Behin? Söyle rica ederim, bana yol göster. Aramızdaki suitefehhümü kaldırmak için ne yapmaklığım lâzım?

— Bunu benim söylemem icap etmez ki Sermed. Bu soruyu kalbine ulaştır.

Genç adam düşündü, düşündü. Sonra gayet hazin bir sesle:

— Muhakkak ki sen çok haklısın Behin! dedi. Ben fena, hoyrat bir adamım. Belki yeryüzünde benim kadar kötü huylu, duygusuz bir adam bulmak mümkün değildir. Fakat ne yapayım elimden ancak bu kadarı geliyor. Daha fazlasını yapamıyorum, yapamam.

Hayatında yalnız Nahide için gözyaşı döken genç adam, biraz daha devam etse «görmüyor musun ki onu unutamıyorum» diye feryat edecekti. Hem de ağlaya ağlaya bu itirafı yapacaktı.

Behin, karşısında sonsuz bir acı ile sarsılan kocasına acıdı. İçinde müthiş bir ses: «Onu bu hale sen koydun. Ona ıstırap veren sensin!» diye haykırıyordu. Evet, şimdi her şeyi itiraf etmek, onu içine düşürdüğü tuzağı, Nahideye yaptığı kötülükleri birer birer anlatmak lâzımdı. Böyle yaparsa açılacağını sanıyordu. Yüreğinin üstünde müthiş bir ağırlık vardı. Vicdan azabı denilen o fecî şey, şimdi tamamile benliğini sarmış bulunuyordu.

Ağlamak, ağlaya ağlaya mazide yaptığı bütün haksızlıkları sayıp dökmek ve yakınları için daima iyilik düşünen bu zavallı adamın affını kazanmak istiyordu.

Sermed ayağa kalktı. Yumuşak bir sesle:

— Haydi Behin çık yat!.. dedi, sabah oluyor. Bu kadar uykusuzluk sıhhatin için iyi değildir.

Genç kadın birdenbire sonsuz bir şefkat dünyasına daldığını sandı. Fakat yine de hırçın bir sesle:

— Ben senden sevgi bekliyordum, diye isyan etti. Merhamete, artık bir sevgiye, hele şefkat sadakasına hiç ihtiyacım yok.

— Peki. Bundan sonra sana hiçbir şekilde hitap etmemeğe çalışırım.

— Sermed, Sermed rica ederim niçin beni anlamak istemiyorsun?

— Seni, bana kâfi gelecek şekilde, anladığımı sanıyorum.

Genç kadın biraz yatışır gibi olan kavganın tekrar alevleneceğini hissetti. İçinde müthiş bir hınç canlandı. Ne olursa bu gece olsun diye çabucak kararını verdi. Bu hayat bu şekilde devam edemezdi. Ya hep, ya hiç!

Sermed odada dolaşıyordu. Behin:

— Oldu olacak diye... başladı. Artık hepsini anlatayım. Bari içimde biriken acılar ortaya dökülsün. İşlediğim suçun hayatıma yüklediği ağırlık belki bu suretle hafifler. Şimdi dikkatle dinle beni Sermed. Çünkü kaniim ki bu, bizim son konuşmamız olacak. Bu gece sana müthiş bir itirafta bulunacağım. Sözlerimi sonuna kadar dinledikten sonra benden nefret edeceksin. Hoş zaten şimdi de nefret etmiyor değilsin ya!

— . . .

— Bir daha yüz yüze bakışamıyacağız.

Genç kadın ayağa kalktı. Masanın üstünden sürahiyi alarak bardağa bir parça su koydu. Birkaç yudum içti. Adeta sözlerine nereden başlayıp, mevzuu ne şekilde ele alacağını tayin edemiyormuş gibi bir görünüşü vardı.

— Liseden çıkar çıkmaz, bir genci sevdiğim için ailemin arzusuna rağmen, üniversiteye devam etmedim... diye başladı. Bu çocuk, tanıştığımız ailelerden birinin oğlu idi. Yakışıklı, zeki, konuşması tatlı bir delikanlı. Hukuk tahsil ediyordu. Mektebi bitirir bitirmez evlenecektik. Doktora yapacağı için Avrupaya beraber gidecektik. Biz aramızda anlaştıktan sonra kararımızı ailelerimize bildirdik. Bize itiraz eden olmadı. Nişanlandık. Bir çocuğun ilk ve kör bir aşkı ile onu sevdim Sevildiğimi de sanıyor ve buna kuvvetle inanıyordum. Çünkü güzelliğimden emindim. Arkadaşlarımın arasında, hatta şehirler içinde bana rekabet edecek güzellikte hiç kimseyi göremiyordum. Bu nişanlılık devresi üç ay kadar devam etti. Yavaş yavaş onun benden yüz çevirdiğini, hareketlerine bir yabancılık, haline bir durgunluk geldiğini farketmeğe başladım. Sebebini araştıracak yerde ona müthiş kafa tuttum. Bize geldiği zaman yanına çıkmamağa, telefon ettiği zaman hizmetçilerle, şimdi meşguldür, konuşamıyacak gibi cevaplar verdirmeğe kalkıştım. Bu kaprislerden babamın haberi yoktu. Olsa kıyametleri koparırdı şüphesiz. Annem ise bana karşı - sen de tanıdın - çok zaifti. Üzülmiyeyim diye ne dersem yapar, her yolsuzluğuma, huysuzluğuma müsamaha gösterirdi.

Nihayet nişanlım günün birinde bana kısa bir mektup yazdı. Evli bir kadını sevdiğinden, onunla hayatını birleştiremediği takdirde ölünceye kadar bekâr yaşayacağından bahsetti. Gururumun kırılmaması için aileme karşı yüzüğü benim iade etmekliğimi de tavsiye ediyordu.

Bu kısa satırları bilmem kaç defa okudum. Müthiş onuruma dokunmuştu bu yazı... Birşeyler yapmak, onu tahkir etmek istiyordum. Belki on tane mektup yazdım. Hiçbirini beğenmedim. Yırtıp attım. Bizim lûgatte onu tahkir etmek için lâzım geldiği şekilde kuvvetli kelime bulamıyordum. Nihayet telefonu açarak böyle zevksiz, midesiz bir adamdan henüz ilerlenmemiş bir adım atmadan ayrıldığım için fevkalâde memnun olduğumu, bu hususta kendimi tebrik bile etmek lâzım geldiğini söyledim. Beni dinledi, dinledi. Nihayet:

— Hepsi bu kadar mı ? teşekkür ederim! diye telefonu kapadı.

Görüyorsunuz, anlıyorsunuz ya ben ne kaba, ne şımarık, sırası gelince ne çekilmez bir kızım.

— İstağfirullah Behin, kendine iftira etme. Istırap, kıskançlık ve his kuvveti insana herşeyi yaptırır. Söyletebilir. Mazur görmek lâzım.

Behin yüzü ateşler içinde:

— Neyse, diye sözüne devam etti. Yüzüğü ben gönderdim. Babam kızdı, beni payladı. Günlerce yüzüme bakmadı. Nihayet annem araya girdi. İşler düzeldi. Çok geçmeden onun Avrupaya gittiğini, bir müddet sonra da sevdiği kadının kocasından ayrılarak onun hayatına bağlandığını duyduk.

İtiraf etmeliyim ki önceleri çok üzüldüm. Onu idareden âciz kaldığım, aşkıma hasredemediğim için kendi kendimi tel'in ediyordum. On yedi yaşında ve herkesin harikulâde güzel bulduğu bir kıza rekabet edebilen o evli kadına düşman kesilmiştim. Bir müddet önüme gelen kadına şüphe ile baktım. Hepsini genç kızların saadetine göz koyan kalpsiz birer insan olarak telâkki ettim.

Vefasız nişanlımdan ve hayattan intikam almağa karar vermiştim. Şimdi kendim hakkında edindiğim kanaat şudur ki, ben daha başka tarzda yetiştirilseydim hiç te böyle densiz, saçma bir insan olmıyacaktım. İşsiz güçsüz, dilediği şekilde yaşamak, herhangi bir mes'uliyet hissi tanımamak bir kız için tehlikeli oluyor. Neyse...

Sonra, intikam ne şekilde alınırdı ? Şüphesiz ben de birçok roman okumuştum. Filimler seyretmiş, etrafta olup biten şeyleri dinlemiş, bazı hâdiselere bizzat şahit olmuştum. Gidip te nişanlımı elimden alan kadının yüzünü parçalıyacak, yahut nişanlıma tuzaklar kuracak değildim. En salim yol bir başkası ile evlenip mes'ut olmaktı. O kadar, o kadar mes'ut olmalı idim ki, benim saadetim onların fenalıkları karşısında daima kuvvetli bir silâh gibi durmalı idi. Benim için yapılacak en makul hareket te bundan başka birşey olamazdı zaten.

Beni günlerce asabî buhranlar içinde kıvrandıran bu feda ediliş hadisesini yavaş yavaş unutmağa, hayatı tekrar tatlı renkler arasında görmeğe başlıyordum. İyi bir muhitim vardı. Arkadaşlarımla tenis oynıyor, yürüyor, bisiklete biniyor, aramızda toplantılar yaparak konuşuyor, eğleniyor, dansediyorduk .. Gün geçtikçe sevdiğimi sandığım delikanlı hayalimden siliniyor, içimde bıraktığı izlerden eser kalmıyordu. Ona ait hatıralar sür'atle varlığımdan uzaklaşmakta idiler. Gerçekten onu sevmediğimi, toyluğum ve genç kızlığımın ilk heyecanları arasında ham bir hayale kapıldığımı kabul edecek kadar muhakememi elime almış bulunuyordum.

Bir akşamdı. Arkadaşlarımla bizim evde toplanmıştık. Bir müddet muhtelif salon oyunları ile oyalandık. Radyoyu açtık, dansettik. İçimizden biri bir hafta evvelki balonun dedikodusunu ortaya attı. Bir müddet de orada gördüğümüz insanları dilimize doladık. Tuvaletlerin, dansların tenkidini yaptık. Sıra ona gelince... Ah Sermed biliyor musun senin ilk karın bana çok ıstırap verdi.

Sermed silkindi. Birdenbire rengi bozuldu. Behin:

— Dur yine itiraza başlama, diye onun konuşmasına fırsat vermedi. Sıra Nahideye gelince... Nükhet: « Muhteşem bir kadın doğrusu! dedi. Belki ayrı ayrı tetkik edilince kendisinde kusur bulmak mümkün... Fakat şöyle bir bakışta insana mükemmel dedirtiyor doğrusu. Sade, fakat yürüyüşünde, hele konuşmasında hakikaten onu herkesten ayıran bir mana var. Ben bu kadını beğeniyorum doğrusu. »

Leman: « Toplantılarda çok az görülüyor » diye söze karıştı.

Cahide: « Belki kocası kıskanıyor » diye atıldı.

Perran: « Yine başladın Cahide » diye ona çıkıştı. « Nasıl da menfi cepheden ve çabucak hükmünü veriverirsin. Eğer daha ziyade bir köşede baş başa yaşamağı tercih ediyorlarsa, bu onların gayet iyi anlaştıklarını, biribirlerini tatmin ettiklerini ispat eder. »

Cahide: « Ne gibi anlaşma, ne gibi tatmin ediliş? diye tekrar başladı. Toplantılarda görülen kalabalığı hep anlaşmıyan, biribirini manen aç bırakan çiftler mi teşkil ediyor? » Münakaşanın; çok defa olduğu gibi ikisi arasında yine bir dargınlıkla biteceğini hepimiz anlıyorduk. Ben evsahibi olduğum için mevzuu değiştirmek istedim. Fakat Perran devam etti: « Karı kocanın yekdiğerini tatmin etmeleri demek, his ve fikir bakımından tamamile uyuşmuş olmaları demektir. Öyle insanlar vardır ki, pekâlâ seviştikleri halde düşünce bakımından birçok noktalarda biribirinden ayrılırlar. İki yabancı insanın bir çatı altında tamamile uyuşmuş olarak yaşamaları muhakkak ki güç bir keyfiyettir. Asıl maharet oradadır ki... »

Perranın mevzudan uzaklaşmasını hazmedemeyen Cahide onun sözünü kesti. « Kırk yıllık evli bir kadın gibi konuşuyorsun! dedi. Ortaya attığın bu felsefe kırıntılarını hangi tecrübelerle elde ettin ?

Yine söze karıştım: «Çocuklar, diyordum, bu gibi çetin hayat davalarını teşrih ve tahlil edecek çağda değiliz şüphesiz. İyisi mi eğlenmeğe, kendimize ait vazifelerin icapları ile yaşamağa bakalım.»

Cahide: «Mevzuu kapamadan ben o kadın hakkındaki kanaatımı söyleyeyim. Ben böyle mağrur, kendini begenmiş, muhitin üstünde imiş gibi pozlar alan, azametinden bir köşede yaşamağı tercih eden kadınlardan hoşlanmam.»

Perran kıpkırmızı kesilerek: «Son sözlerinle baştan söylediklerini nakzetmiş oluyorsun» diye cevap verdi. «İddianı kaybettin o halde. Demek ki Nahide hanımefendi kocasını kıskandığı için cemiyet hayatından uzak yaşamıyormuş ?»

Cahide: «Mazisinin karanlığında yaşamak mazereti de olabilir» diye bir kahkaha attı.

O zamana kadar sesini çıkarmayan Güzin: «İleriye vardın Cahide» diye söze karıştı. «Senin bu kadına karşı eskiden kalma bir hıncın olabilir. Fakat bunu içinde saklamağa, muhitin hürmet ettiği bir kadına karşı sen de zahiren olsa bile saygı göstermeğe mecbursun.»

«Bu mecburiyeti asla kabul edemem.»

— Arkası var —

Hikâye:

YALAN

Yazan: Handan ACUN

Bayan Handan Acun

Dün gece balodan saat dörtte evlerine dönmüşlerdi.

Güneş, perdeleri kapalı camlardan yatak odasına sızıyordu. Karı koca ikisi de derin ve tatlı uykularda idi.

Telefon çaldı. Semih Arcan telefonun sesini duyunca uyandı; kolları arasında yatan karısına sevgi ile baktı. O, telefonun sesini duymamış.. gece nedense fazla içmiş ve sarhoş olmuştu. Hâlâ sarhoştu!. Sarhoşluğun ve yorgunluğun tesirile mışıl mışıl uyuyordu. Onu, canı gibi seviyordu. Eşinin ufacık bir rahatsızlığına bile tahammülü yoktu. Onu incitmeden yaşatmak, ona ıstırap verecek sözlerden, hayattan daima uzak kalmak suretile aşkının fedakârlığını yapmak yegâne emeli idi.

Düşmanlarına dahi fenalık etmekten içtinap eden Semih Arcan, hayatta ilk defa sevmişti. Kendisine bu büyük temiz aşkı veren de Belkis olmuştu.

Onu ilk tanıdığı zamandanberi hâlâ o şiddetli aşkla seviyordu. Bu aşk onun hayatı idi. Sevgilisini uyandırmadan sessizce yataktan kalktı. Telefonu açtı.

Saat on birde kendisini bir iş için acele çağırıyorlardı. Bu davet herhalde mühim bir para temin edecek kârlı bir işti. Gitmeli idi. Zengin değildi. Zengin olup Belkis'i yaşatmak ihtiyacında idi. Saate baktı. Saat dokuz... banyosunu yaparak giyindi. Evden çıkmadan evvel yatak odasına uğradı. Kumral saçlı, inci dişli sevgilisi Belkis uyanmıştı.

Ruhundan kopan bir ihtiyaçla sevdiği karısını penbeleşmiş yanaklarından öpdükten sonra:

— Dün gece içmek için çırpınıyordun, sarhoş oldun. Bak içkinin tesirile dudakların çatlamış. Hem biliyorsun ki alkol sana yaramıyor sevgilim... ne diye içtin?...

Belkis unutmaya çalıştığı geceyi tekrar hatırlayınca kalbi sızladı.

Şehlâ bir bakışla gülmeğe çalışarak:

— Ben de bilmiyorum!..

— Sebebsiz mi?..

Asabı bozuktu. Hele ruhu ve kalbi çok muztarip olan Belkis, bu suallerle heyecanını tekrar tazeleyip kocasına neden bu kadar çok içip sarhoş olmak istediğini bildirmemek için yalana müracaat etti:

— Balodaki kadınların gözü hep sende idi. Seni kıskanıyordum. Sanki onlarla meşgul olacakmışsın gibi geliyordu. Sarhoş olursam hem kendimi unutacağım ve hem de sen benimle daha fazla meşgul olacaksın, diye içtim.

Bu yalanı söylerken de şedit bir acı ruhunu kaplamıştı. Semih Arcan'ın kendisini çok sevdiğine inanıyordu. Bu yalanı mecburen söylemişti. Baloda geçenleri itiraf ne kadar imkânsızdı. Ölmek daha iyi idi.

Semih Arcan, Belkis'in bu sözü üzerine kalbini titreten bir teessürle kaşlarını kavislendirerek:

— Demek, hâlâ sevgime inanmıyorsun! Benim için hayatta yegâne kadın sensin. Böyle yersiz düşüncelerle kendini üzdün...

Susmuşlardı, biribirlerine bakışıyorlardı. Her ikisi de bu derin sessizliğin içinde kalblerini dinlediler. İkisinin de gözlerinde teessür renkleri vardı.

Semih Arcan Belkis'in gözlerinde gizlenen bu teessürü okumuştu. Bu teessürü gidermek istedi:

— Belkis; böyle düşünçelerin tesirile üzülmeni sana yakıştıramıyorum. Kıskançlık bu sevgiyi tahrip eder ve bu saadetimizi yıkar. Şuna inan ki.. seni, kendimden daha fazla seviyorum. Eğer sen olmasan yaşamak benim için affolunmaz bir günah olacaktır.

Kocasının bu sözü ruhunda hiçbir akis yapmıyordu. Mecburen bu sözleri dinlemiş gibi kabul ederek:

— Dediklerin pek doğru. Üzülmiyeceğim, dedi.

Halbuki, kalbi bu an başka bir sevgilinin hayalile çarpıyordu.

Belkis'in: "Üzülmiyeceğim„ sözü üzerine Semih Arcan onu istekle öptü.

Ayrılırken:

— Sen, uyu. Ben öğleyin eve gelmiyeceğim. Akşam biliyorsun ki suvareye davetliyiz, gitmeliyiz. Bu sefer beyaz tuvaletini gey. Saat 8 de hazırlan, gelip seni alacağım, diye ayrıldı.

***

Genç kadın kocası gittikten sonra biraz olsun kendine gelememişti. Ruhu hâlâ sarhoş ve yorgundu. Yataktan kalkmak istedi, kalkamadı, vücudü adeta bereler içindeymiş gibi sızlıyordu. Sırt üstü yattı, gözlerini kapadı. Dün geceyi bütün üryanlığıyla yaşamak ihtiyacında idi. Hem seviniyor ve hem de müteessir oluyordu. Kafasını istilâ eden hâdiseler, yalan propagandadan daha gürültülü ve karışıktı. Çölde yolunu kaybetmiş bir beyaz insan gibi ne yapacağını şaşırmış bir zavallı idi.

Derin derin nefes alıp, narin ve dolgun göğsünü parçalıyacak gibi çarpan kalbine hâkim olmak istiyor... Ruhunu bir çendereden daha fazla bir kuvvetle sıkan üç kuuvet kendisine dün gecedenberi öyle hâkim ki..... Feryat edip hüngür hüngür ağlamak istiyor. Ne oluyordu! Kendi de bilmiyordu. Şu an çektiği ıstırab mı, sevinç mi ne idi?!...

Solgun penpe yanaklarının üstüne gözyaşları akıyordu. Bu gözyaşları biraz şuurlu düşünebilmek imkânını verdi.

Evleneli üç ay olmuştu. Evlenmekle saadeti bulamamıştı. Semih Arcan, kendisine oldukca refah içinde bir hayat veriyordu, bir dediği iki olmıyordu, keşki bu istekleri olmasaydı da gönlü şen olsaydı.

Yalnız yaşayamazdı. Evlenmek mecburiyetinde idi. Ailesinin tahammül edilmez tahakkümü, muhitin dedikodusu içinde yaşamaktansa evlenmek daha iyi bir hayat olacak.

Semih Arcan, etrafında kendisine ilânı aşkeden gençlerden daha ciddi, daha temiz kalblisi idi. Ruhunun nabzını dinliyor ve ona sükûtun verdiği tedaviyi yapmaktan başka çare bulamıyordu.

Bu sessizlik içinde evlilik hayatı en iyi yaşaması olmuştu... Yaşamak için artık kalbi çarpmıyor? Yalnız, kendisini hakikaten riyakâr olmıyan hakikî bir aşkla seven Semih Arcan'a acımakla teneffüs imkânını buluyordu.

Dün gece keşki baloya gitmemiş olsaydılar, ne bilsin?!..

Yatağından sıçradı. Gardrobun içinden bir kutu çıkardı. Kutuyu anahtarla açtı. Kendisini ebediyen seveceğini resminin üzerine yazmış fotoğrafı aldı. Elleri titriyordu. Resmi öpüyordu. Bu fotoğraf kendisine ilk aşkı tattıran Şakir Nedimindi. Fotoğrafa nemli ve ıstıraplı gözleri daldı gitti. Şimdi mazinin aşk dalgalarile göğlerin birleştiği aşk ufklarına uzanıyordu.

On altı yaşında idi. Şakir Nedim komşuları idi. Ailece tanışıyorlardı. Gene böyle bir ilkbahar günü idi. Mehtaplı bir gecede Şakir Nedim onlara gelmişti. Evde - tesadüf bu - Belkis'den başka kimseler yoktu. Şakir Nedim bu yalnızlıktan pek memnun olmuştu. Çocuk hırçınlığını muhafaza eden Belkis'e kaç aydanberi hissettiği sevgileri bir türlü söyliyemiyordu. Korkuyordu. Belkis aşkını reddeder-

se, bir daha ona ne yüzle bakacaktı. Bu itirafın döğümünü çözebilmek için başbaşa kalmaları cesaretini tamamlıyacaktı.

İşte bu gece... beklediği yalnızlık... tatlı heyecanlar damarlarında bir yılan gibi kıvranarak cesaretini kırıyordu.

Belkis, Şakir Nedim'in sükûtu karşısında cıvıl cıvıl konuşuyordu. Şakir Nedim'in başı dumanlı idi. Belkis'in söylediklerini dinlemiyor, içinden bir çığ gibi kopan bir ihtirasla Belkis'e sarılmak öpmek istiyordu.

Şakir Nedim'in durgun hâlini rahatsızlığına hamleden Belkis:

— Şakir, evin içinde sıkıldın galiba.. gel, sahile gidelim, denizde mehtabın gümüş ışıklarını seyredelim. Denize yakın evi terkettiler. Sahile geldiler. Gözleri Marmaranın enginlerine yayılmış gümüş renkleri seyre daldı. Yanlarına bir sandalcı geldi. Sandalcı bu çiftleri görünce, sabahtanberi kiralayamadığı sandalını kiralarım diye:

— Kiralık sandalım var, dedi.

Şakir Nedim sandalcının bu sözünü fırsat bilerek Belkis'i sandala binmeye teşvik etti.

Belkis sporu, hele kürek çekmeyi pek seviyordu. Gece de güzeldi. Şakir Nedimin bu teklifini kabul etti.

Sandala bindiler. Belkisin yumuşak avuçlarının içindeki kürekler sandalı sahilden uzaklaştırıyor, küreklerin suya temas etmesile şırıltılar kuvvetini artırıyordu. Adalara birkaç mil kalmıştı. Belkis biraz yorulmuş, kürekleri hafiften çekiyordu? Tatlı bir gerinişle kürekleri bıraktı.

Sandal yavaş yavaş parlak suların sathında kayıyordu.

Artık Belkise sarılmak arzusunu yenemiyen Şakir Nedim sabrının son nefeslerile mücadele ediyor; denizin ortasındaki bu yalnızlıktan cesaret alarak, Belkisin yanına gitti.

— Kürekleri ben çekeyim. Siz yoruldunuz, dedi. Ve onu, kararsızlığının içinde âni bir hücumla kucaklayıp öpmeğe başladı. Bu öpüşme sahnelerini ancak sinemalarda seyreden Belkis, Şakir Nedimin kolları arasından kurtulmak istedi. Çırpınıyordu. Fakat imkânsız. Şakir Nedim vahşileşmiş bir hisle Belkisin bütün kuvvetini kırıyordu.

Sandalın devrilmek ihtimalini düşünen Belkis, fazla çırpınamıyordu. Beklenilmiyen bu vahşı taarruz karşısında şaşkınlıkla:

— Sakir, yapma... Yalvarırım Şakir.. Diye ağlayarak rica ediyordu.

. . . .

. . . .

. . . .

Günler, haftalar geçti. Şakir Nedimin bu hareketini bir suç sayan Belkis, ona darılmıştı. Sandaldaki vaziyeti rüyalarına giriyordu. Şakir Nedim, Belkise artık sevgisinden bahsediyordu . . . . . . Aylarca tekrar edilen bu sözler yavaş yavaş Belkisin kalbinin derinliklerinde çırpıntılar husule getiriyordu.

Belkis korkuyor ve açılamıyordu. Şakir Nedim kendisine alâka göstermiyen Belkisi ihmale başladı; diğer komşu kızlarile alâkadar oluyordu.

Bu halleri bariz bir surette gören Belkis, Şakir Nedimi kıskanmaya başladı. Şakir Nedimle buluştu. Sevgisinden bahsetti. Şakir Nedim, bu sözlere inanmadığını söyleyordu. Bu sözler Belkisin kalbini sızlatıyor. Heran Şakiri düşünmekten rahatsızlık çekiyor. Sevdiğine inanıyor, hem de çılgın gibi . . . . . .

Ne yazık ki; sevmeğe başlayınca Şakir kendisinden uzaklaşıyor. Halbuki, kabahatı hiç yoktu. Bu sevgiyi ona Şakir aşılamıştı. Şakir sevgisini itiraf ettiği zamanlar daha aşkı hissetmemişti. Ne olurdu, o zamanlar seni seviyorum, deyiverseydi..

Bir gece yine buluşmuşlardı.

Şakir Nedim Belkisi bir eve götürdü. Evde kimseler yoktu.

Belkis kimsenin olmamasından memnundu. Aşkını itiraf ederken belki ağlayaçak ve bu suretle Şakirin kalbini kazanacaktı.

Şakir: «Tam fırsat» diyordu. Hislerinin hayvanı zevklerini düşünerek, dedi ki:

— Belkis, sözlerine inanmıyorum.

Belkis heycanla:

— İnanman için ne yapayım?

Şakir şeytanî bir gururla:

— Bu an, istediklerimi yapmaga imkân verirsen.

— Onlar nedir?

— Gayet basit.

— Söyle.

— Tamamen benim olur musun ?

— Olmak için çırpınıyorum.

— Şu halde tamamen bana teslim olunuz; olursanız sevginize inanacağım.

Belkis beklenilmiyen bu teklifi redetmek istiyor, korkuyor, titreyor. Düşünemiyor. Buhranlar içinde fenalıklar geçiriyor.

Oof! Şakir neler teklif ediyor. Ruhunu kemiren bir kasırga gibi vücudu sarsılıyor. Şakirse hala ısrar ediyor. Bu teklifi kabul etmezse, Şakiri sevmediğini isbat edecek ve Şakir kendisinden ebediyen uzaklaşacak!..

Onu ebedî kaybetmek korkusu. Kalbi şimdi onun için çarpıyor... Anahtarın mahpus bıraktığı odada, Şakirin sert kolları arasında acı bir feryadla ona teslim oluyor.

●

Genç kızlığını aşkına feda eden Belkis ebediyen Şakir Nedimin sevgilisi olarak kalacağına ve onun ile bir gün evlenerek mes'ut bir yuva kuracağına inanarak kedersiz yaşıyor.. Hergün Şakirle birleşiyorlar ve yaşayorlardı.

İki ay bile olmamıştı. Şakir eski hararetini kaybediyor, Belkisi azarlıyor ve ondan kaçıyor. Hatta aldatıyordu.

Belkis bu aldatılmalardan sonra izzet nefsinden artık fedakârlık yapamıyor ve Şakirin arkasından koşmıyordu.

Sadece:

— Alçak, diyordu. Ve kabahatı kendinde buluyordu. Esasen gururunu aşkı için kıracağı kadar kırmıştı.

Seneler geçtikçe hadiseleri daha vazılı olarak tahlil ediyor ve ıstırabını gidermek için ne lâzımsa yapıyordu.

Etrafını saran esmer, sarışın, kumral erkekler kendine evlenmek teklif ediyorlar, kabul edemiyor; içinde Şakir Nedime olan o ateş sönmemişti ve sönmiyordı da....

Bu ne kuvvetti!.. Büyük bir aşk kalbini Şakir Nedime öyle bağlamıştı ki.... Bu aşk ona ne büyük fedakârlıklar yaptırmadı!.. Hâlâ da yapmaya hazırdı. Çünkü: Kalbinin heycanını ondan aldığı gibi, ilk acı zevkı da ona teslim olmakla hissetmişti. O ise, kendinden uzaklaşıp gitmişti.

Bu aşkı kalbinde öldürmek için kendine ne meşguliyetler bulmıyordu...

Şakir Nedimin uzaklaşması kadar bu aşkı artıyor, fakat yaralanan kadınık gururu onda intikam arzusunu alevleniyordu. Evlenmek için vaidlarda bulunan Şakir, maksadına eriştikten sonra uzaklaşmak için onu tahkir bile ediyordu.

Şakirin son hakaretinden sonra Belkis anladı ki, artık bu gençle evlenemiyecek, ilk sevgilerin heycanile mes'ut bir yuva kurmaktan mahrum olacak. Halbu ki, onunla bir yuva kurup saadetin fırtınalarile aşk göklerine uçmak istiyordu.

Bu afif ümitlerine sed çeken ve ona ızbraplar veren Şakir Nedimi kindar bir aşkla takip ediyor ve bütün erkeklere de fena bir ruhla mukabele ediyordu.

Yalnız başına, gönlünün istediği gibi sevdiği erkeklerle münasebetlerde bulunup yaşamaya karar verdi.

Bu düşüncesini aradan bir iki dakika geçmeden bozdu. İzzetinefsi vardı. Bu erkeklerin bir de diline düşecek ve her türlü dedikoduya muhatab olacaktı.

Bir genç kızın en büyük emeli sevdiği ile evlenip yuva kurmak değil midi? Onu bu haktan Şakir mahrum etmişti. Günahı vardı. Allah bile günahkâr kullarını affetmek için cehennemler icad etmiş, insanlar nasıl bu günahı affeder! parası olsa, belki . . . . .

Vazife hayatına atıldı. Yirmi dokuz yaşına kadar dişini sıkıp hislerine kilit vurarak yaşadı; fakat nede olsa kendini cemiyet içinde bir bütün insan olarak göremiyordu. Evlilik hayatı bir kadına çok lâzım, onun yalnızlığı herkesi alâkadar ediyordu.

Bir gün bir tesadüf. İyi kalpli bir insan aylarca onu bir gölge gibi takib etti.

Sevgisini itiraf ederken kalbi titreyor, gözleri yaşarıyordu. Gözlerinden belli idi ki, bu adam, Şakir Nedimin tabiatında bir karaktersiz, bir vicdansiz değildi..... Günahı olmasa onunla anlaşacaktı...

— Ne olursa olsun, dedi. Günahımı ister affetsin, ister affetmesin. Ederse şansıma.. Etmezse de ölüm. Ederse Şakir Nedimden böylelikle iyi bir intikam almış olurum.

Semih Arcanın sevgisine ancak yalan söylemek ve acımakla mukabele ediyordu.

Dün gece!.. Ah! O dün gece. Şakir Nedimle baloda karşılaşmadı mı! Şakir Nedim onu, göz hapsine almıştı, göz göze geldiklerinde sanki Şakir Nedim ona yine ilânıaşk ediyor gibi bakıyordu..,.. Konuşmak için fırsatlar arayordu.

●

Maziyi gözyaşlarile anarak resmi tekrar kutuya koydu. Aynanın karşısına geçip yaşlı gözlerini sildi. Perişan ruhuyla beraber vücudu da hurdahaş olmuştu. Akşama kadar yatağında bir hasta gibi yattı.....

Hava kararıyordu. Semih Arcanın geleceğini hatırlayarak kendini güç halile topladı. Hazırlanmaya başladı.

Akşamın kararan renklerini Boğaza nazır balkonunda seyrederek yine genç kızlığını.. onun hırçın esen fırtınaları içinde kalbi sızlayarak sevdiği Şakir Nedimi düşünmekten kendini bir türlü mennedemiyordu.

Onu ne zaman ansa kalbi yanıyor; heyecanlanıyor. Ve kendi kendine:

— Acaba hâlâ Şakir Nedimi seviyormuyum? diye soruyordu.

— Hayır, dediği vakıt Şakir Nedim bütün şiddetile ruhunu ve kalbini kaplayor.

Balkonda hasır koltuğa oturdu. Boğazda kaybolan son kızıl renkleri seyre daldı.

Hizmetçi kadın balkona geldi:

— Hanım efendi, sizi bir bey görmek istiyor.

— İsmi ne imiş?.

— Sordum. Söylemedi. Yalnız, akrabanız olduğunu söyledi.

— Peki gelsin.

Bir iki dakika sonra Şakir Nedim karşısına çıkmaz mı! Rüya mı görüyordu... Birdenbire sıçradı. Asabına hakim olamıyor, bütün vücudu başka bir elle sarsılır gibi sallanıyordu. Beyaz elbisesi içinde buzdan bir heykel olmuştu.

Şakir Nedim onu gözlerile zehirler gibi sert sert bakıyor ve şuursuzca bir hareke tile, Belkis düşerken belinden yakaladı, ve kucakladı.

Belkis tahammül edilmez bir kinle çırpınarak Şakirin kollarından kurtuldu ve yere düştü.

Şakir Nedim onu ayıltmak için:

— Belkis, Belkis. Seni hâlâ seviyorum. Fakat.. Fakat...

Bu müphem ve yalan sözler genç kadına konuşmak kuvvetini verdi. Ağlayan bir sesle:

— Şakir Nedim. Bu ne küstahlık Evime ne hakla gelmek cesaretini kendinde buluyorsun. Lûtfen çıkınız. Şimdi kocam gelecek. Senin yalanların değil mi beni zihirleyen......

— Hayır çıkamam Belkis. Seni seviyorum. Sen, beni sevmiyorsun.

Bu sözler Belkisi büsbütün çileden çıkarıyordu.

Kim seviyor, kim sevmiyordu. Bir iki dakika evveline kadar Belkis kimin ateşile yanıyordu. Şakir ne diye gelmişti. Hakikaten kendini seviyor mu idi? Seviyordu ise ne diye yıllarca ihmal etti, tahkir etti....

Şu an ölüm Belkisi seven yegâne kuvvet olacaktı.

Sakir Nedim kendisini sevdiği için değil, baloda gülerken görmüş ve bu saadetini kıskanarak şimdi de bu saadeti yıkmaya gelmişti; o da, sevdiği bir kadından saadet alamamış, hatta aldatılmıştı.

Bunu itiraf etmek küçüklüğünde bulununca, Belkis tatlı tatlı anmış olduğu mazinin ağırlığı altında eziliyordu.

Şakir Nedim:

— Belkis, dedi. Kocanızdan boşanınız. Maziyi unutalım. İlk sevgi heyecanlarımızı anmakla hayatımızı birleştirelim.

Belkis içini çekerek:

— Artık çok geç.... Bana kat'iyen böyle söylemeyiniz. Bana acımadınız. Benim sevgim ile yaşayan bir insana acıyınız. O, işlediğim günahı affetti. Ona yalandan seviyorum, diyorum.

Şakir sevinçle:

— Sevmiyor musun?

— Ben, seni unutamadım. Büyük ve temiz bir aşkla seni, ben nasıl seviyorsam, o da, beni öyle seviyor.

Şakir:

— Ne diye evlendin?,.

— Bir kız lekelenince hakkında neler söylendiğini pekalâ bilirsin. Beni dillere düşürdün, artık bunu bana söyletme.

Lütfen bu evden çıkınız. Bu ev onun evidir. Hem rica ediyorum. Şimdi gelecek. Seni görürse... O Benden çok memnun. Onun saadetini yıkma.

Şakir kaba bir sesle:

— Ben buradan çıkamam. Gelsin varsın. Seninle evleneceğim. Ayrılmanı isteyorum.

Tam bu esnada hizmetci kadın koşarak geldi.

— Hanımefendi, beyefendi geldi.

Semih, Belkisi almak için gelmişti. Çocuk gibi seviniyordu. İşi iyi neticelenmişti. Hergün kazancı artıyordu.

Hayatta yegâne sevdiği Belkis idi. Belkise nekadar inanıyordu. O da, kendisini böyle sonsuz bir aşkla seviyor, diye gurur da duyuyordu.

Belkis derhal antreye koştu. Rengi sapsarı idi. Semihle karşılaşınca büyük bir çığlık kopararak düşüp bayıldı.

Semih, birşey anlayamadı. Merak ve heyecanla Belkisi kucaklayarak yatak odasına götürüp yatağına yatırdı. Derhal telefona sarılarak doktor çağırdı. Ve Belkise imkân dahilinde olan tedavileri yapıyordu. Kolonya ile yüzünü siliyor, ellerini oğuyordu.

Doktor geldi. Birkaç saat sonra Belkis ayıldı. İnanmak isteyen bir bakışla gözlerini açtı, başucunda ağlayan Semihini görünce yine yalan olarak:

— Ağlama Semih! seni kendimden çok seviyorum.. Çünkü sen hakikaten bir insansın, dedi.

Fakat bu sözü söylerken kalbinin ateşi yavaş yavaş azalıyordu.

Tarihte Garip Vak'alar

— *Baştarafı 19 uncu sayfada* —

Böyle bir halde oyuna kalkar oynatırlar, oynatırlar. Komedi nihayete erer.

Hâdise, bütün şehirde şayi olmakla beraber padişahın da kulağına akseder.

«Hükkâmımızın cümlesi ukalâ.. İçlerinde böyle bir budalası da olsun» buyurmuşlar.

Arslan paşa, Macaristan gazaları esnasında bulunduğu valiliklerde şecaat, ehliyet ve liyakatile; bilhassa kahramanlıklarile teferrud etmiş bir zat olduğu halde de, hikâye ettiğimiz münasebetsizlik namını lekelemez. Çok büyük adamlarımız vardır ki böyle küçüklükler yapmışlardır. Arslan paşa, bir aralık hükûmetin icraatını tenkit yolunda padişaha takdim ettiği maruzatı hususiye, sadrazam Sokullu Mehmet papayı gücendirmiş, sadrazam Arslan paşanın bir muvaffakiyetsizliğini bahane ederek idam etmeğe karar vermişti.

Arslan paşa da bu hale vakıftı; Sokullu tarafından vaki olan davete tereddütsüzce icabet etti. Sokullunun emrine intizar eyledi, hemen cellâda teslim edildi. Arslan paşa asla teessür ve telaş göstermeksizin:

— Usta başı, sür'at ve maharet ister. Parmağını gırtlağıma iyice bas. Zira gırtlağım öyle senin bildiğin kibar ve yumuşak gırtlaklardan değildir.

Diyerek umumu hayrette bıraktığı halde son nefesini vermiştir.

Tagore'un Şiir Dünyası

— Baştarafı 13 üncü sayfada —

Tagore'in âlemine hayran olmamak ne mümkün.. Bakıyorsunuz ki, onun kolları arasında bir sevgili vardır:

«Ellerini tutuyor ve göksüme bastırıyorum. Kollarımı onun sevimliliğile doldurmağa, şiirin gülümsemelerini öpücüklerle bozmağa, koparmağa ve gözlerimle koyu bakışlarını içmeğe çalışıyorum.»

Fakat hayır, onun bir rüya içinde bulunduğunu anlayabilirsiniz. Çünki kollarının arasında tuttuğu hiçbir canlı şey yoktur:

«Fakat nerede? Gökten maviliği kim çekip alabilir? Güzelliği yakalamağa savaşırım. Elimde yalnız cismini bırakarak kaçar gider.

Yorgun ve şaşkın geri dönerim. Yalnız ruhun dokunabileceği bir çiçeğe, bir cisim nasıl elini sürebilir?»

Nedimin, Hayyamın, Mevlânanın birer dünyası vardır. Bu dünyalar biribirlerine benzer, fakat haddizatında biribirinden ayrılırlar. Rend olan inanmış değildir, kaygusuz olan mutekit olamaz. Tagor'un dünyası da renkler ve güzellikler dolu bir dünyadır. Burada daima yarı sis, yarı karanlık bir gece vardır. Yarım ay gök yüzündedir. Bahçelerde sanki hayaller dolaşır. Bu dünyada konuşma yasaktır. Sadece düşünmek, kalple konuşmak vardır. Şair böyle bir bahçede ağır ağır yürür, çiçeklere bakar, bir agaç arkasında, ipek entarisini uçurarak bir kadın hayalinin geçtiğini görür ve koşar. Evet, koşar. Güzel yüzlü, güzel vücudlu kadın o kadar yaklaşır ki, tutacakmış gibir olur. Fakat yine kaçırır.

Bazen yakaladığı olur. Öyle bir kadınla karşılaşır ki, bayılacak gibi olur:

«Senin tatlı bağlarından azat et beni sevgilim. Bu öpücük şarapları yeter, artık. Bu keskin ıtırlı hava kalbimi uyuşturuyor. Kapıları açınız, sabah aydınlığı dolsun içeriye.. Öpüş ve sarılışlarının katlarında ve senin içinde kaybolmuşum ben.. Büyü ve afsunlarından kurtar beni. Erkekliğimi geri ver ki, sana hür kalbimi sunabileyim.»

Rabindranath Tagore biraz da masalların şairidir. Fakat onda ne sihirli halının uçuşu, ne de Kırk haramiler ve Ali baba hikâyesi vardır. O, Şarkta bir genç kızın sevdasını anlatır ki, 20 satır içine sığan bir sevda, belki bir asır sürecek masal kudretini taşır.

Bir genç kız ki, her sabah kapısının önünden geçen bir Prense aşıktır. Bu Prens altın arabasında, mağrur ve güzel, geçerken dönüb de kıza bakmaz bile.. Bakmadığı için genç kız muztaripmidir? Hayır.. O, yine bahtiyardır. Her sabah yatağından kalkar ve süslenir. Sonra küçük ellerini kalbi üstüne bastırarak beklemeğe başlar: «Anne, genç Prens bu sabah kapımızdan geçecek. Ben nasıl iş görebilirim? Saçlarımı nasıl düzelteceğimi göster, hangi elbiseyi giyeyim söyle?

Bana neden böyle şaşkın bir tavırla bakıyorsun, anne? Onun bir kere bile pencereme bakmayacağını ve bir göz açıp kapayıncaya kadar, gözümden ırak olacağını pek iyi biliyorum. Sade filütün kaybolan uzayışı, uzaklardan hıçkırarak bana gelecek. Fakat genç Prens kapımızdan geçecek ve bu an için en iyi, en yeni elbisemi giyeceğim.

Anne genç Prens kapımızdan geçti ve arabasından sabah güneşi ışıldadı.

Yüzümdeki peçeyi yana sıyırdım. Boynumdan yakut gerdanlığı çekip kopararak onun yoluna fırlattım.

Onun gerdanlığımı yerden almadığını, ve bu gerdanlığımın bindiği arabanın tekerlekleri altında, toprakta kırmızı bir leke bırakarak ezildiğini, hediyemin de ne ve kimin için olduğunu kimsenin anlamadığını pek iyi biliyorum.

Fakat genç Prens kapımızdan geçti. Ve ben göğsümdeki mücevheri kopararak onun yoluna fırlattım.»

Ne güzel, ne harikulâde bir masaldır değil mi?

Tagore'in dünyası bazen bir cennete benzer, o kadar güzeldir. Biz şehirliler parke caddelerden ve taş binalardan uzak orman kıyılarına, göl başlarına hasretiz. Tagore bize bu âlemi de kudretle çizer:

«Şafağın gözlerinden ve havadaki ciğlerden daha halâ yorgunluk akıyordu. Islak çimenin tenbel kokusu, toprağın üzerinde duran ince sise sinmiş.»

Tagore'i iyice ve bütün] inceliklerile anlamak için onun mısraları üzerinde bir hayal kurmak ve hayal kudretimizi arttırmak gerekir.

İzmit Kâğıt Farikasında

— Baştarafı 11 inci sayfada —

rüyorsunuz ki kâğıt imal ediyorlar. Yalnız teknik kısımlarda yabancı mütehassıslar var.»

. . . .

Mehmet Ali Kâğıtçı Türkiyede kâğıt ve Sellüloz sanayiinin teessüsüne başlı başına âmil ve bunda muvaffak olan bir vatandaştır.

Kâğıt aşkı, onu Almanya ve Fransada yıllarca cazibesine rametmiş, bir işci olarak çalışmış ve bu yüzden türlü azab ve işkencelere katlanarak Kâğıt Mühendis mektebinden birincilikle mezun olmuştur.

Onun (Kâğıtcılık) hakkında neşrettiği çok kıymetli bir eseri de vardır: yani bütün münevverleri alâkadan edecek bir değerde olan bu eserin okunmasını hararetle tavsiye ederim.

Şimdi gözlerimin önünde bir azm ve irade heykeli gibi duran bu sanatkâr adama, bu mütevazi adama bakıyorum Emeline kavuşmuş insanların o, bahtiyar hazzı yüzünde okunuyor:

— Teşebbüsümün kısa bir müddet zarfında tahakkuk etmiş olması, diyor, benim için bir mazhariyet: bu mazhariyet te ancak Cumhuriyet devrinde olmuştur.

. . . .

İçimde aydınlık, güneşli bir bahar havası duyarak yanından ayrılıyorum.

Ahmet Mithat Efendinin Hüviyeti

— Baştarafı 12 inci sayfada —

kat'ı bir galebe kazanamadı. Dekadan'lar münakaşasında Tevfik Fikret ona «Timsali cihalet» dediği zaman Ahmet Mithat efendi zıd hareketler içinde çırpınıyordu: Abdülhamitten gördüğü teveccühe karşı mükemmel bir muhafazakâr olarak meydana çıkmıştı, edebiyatımıza ilk defa Avrupai romancılığı getirmek ve Tercümanı Hakikatte Avrupai romanlara nazireler yazmakla garp kültürüne meylediyordu, fakat buna rağmen garp kültürünün ince vasıflarına dönen Serveti Fünuncuları boğmak hırsile kıvranıyordu.

Bütün bu hengâme içinde Ahmet Mithadın memlekete kazandırdığı bir tek şey vardı: «Gazetecilik»; onun yalnız bu tarafı sağlam esaslara dayanır. «Tercümanı Hakikat» bütün gazetelerimize yine ayni şekilde taklit vesilesi olmuştur. Bugün bile, Gazetelerimizin birçok tarafları Ahmet Mithat efendinin bıraktığı esasların çerçevesi içindedir.

***

Ahmet Mithat efendinin eserlerinde ruhi bir kargaşalık, bütün vuzuhile kendini gösteriyor. Bazen yaz sıcağı altında tükenen ırmaklar gibi, birdenbire vüludiyetini kaybettiği, bunun yerine can sıkıcı bir ukalalıkla sözü, cümleyi, mevzuu uzattığı, yeşil bir biberin vasıflarına, faidelerine, hassalarına geçtiği olur. At sırtında giden roman kahramanını bir yana bırakarak at kılından neler yapıldığını, ilk defa at kılını kimler faideli bir hale getirdiğini anlatır. Beş altı sahife sonra yine at sırtında giden roman kahramanına geldiği zaman, artık eserde tahkiye, can, vuzuh kalmamıştır ve Ahmet Mithat efendinin eserleri suya sokulup çıkarılmış ıslak, ağır bir sünger haline gelmiştir.

Ahmet Mithat efendi bunu niçin yapardı?. o belki "Öğretmek„ gayesini güdüyordu. Fakat biz buna "Ukalalık„ ismini veriyoruz. Emekdar muharrir her satırında kendisini bir ansiklopedi halinde göstermeğe o kadar çok özenmiştir ki, eserlerinin her sahifesinde kötü bir "Benlik„ kokar. İşte bu benlik yüzündendir ki Ahmet Mithat ne bir müverrih, ne bir romancı, ne de bir filezof ve edib olabilmiştir.

Eğer Ahmet Mithat "Bilgisi„ altında ezilip ittiradını kaybetmeseydi ve bilgisini avucu içinde ezip mağlup edebilseydi, bugün ya çok kuvvetli bir edib, ya değerli bir romancı, yahut ta iyi bir müverrih olurdu.

Halbuki aradan 24 yıl geçtiği halde "İsmetlû ve utufetlû Ahmet Mithat efendi hazretleri„ bize herşeyi büyük bir maharetle taklit eden kudretli bir mukallit halinde görünüyor.

BU FIRSATI KAÇIRMAYIN:

% 50 TENZİLAT

Bütün Bu Kitapları Yüzde Elli Eksiğine Elde Edebilirsiniz:

Bitiğin adı	Yazan	Değeri Kr.
Atillâ	*Pegami Safa*	100
Açlık	" "	75
9 uncu Hariciye Koğuşu	" "	50
İki Süngü arasında	*Aka Gündüz*	100
Çıkrıklar Durunca	*Sadri Ethem*	100
Düşkünler	" "	75
Yalanın Kudreti	*Kâzım Nami*	75
Emine	*Suad' Derviş*	75
Güzellik Kraliçesi	*Nezihe Muhiddin*	50
Sen ve Ben	*Muazzez Tahsin*	75
Aşkın Birinci Şartı	*Vâ. Nû.*	100
Rasputin	" "	75
Kara Davut	*Nizamettin Nazif*	100
Geceleyin Sokaklar	*Mahmut Yesari*	40
Kâhya Kadın	" "	25
Çıplaklar Diyarında	*Kâmran Şefik*	50
Nakış	*İbnerrefik A. Nuri*	30
Venedikli Köle	*Kemaleddin Şükrü*	50
En Güzel Hikâyeler	*1927 Yılında yazılanlardan*	75
" " "	*1928 " "*	100
" " "	*1929 " "*	50
" " "	*1930 " "*	100
" " "	*1931 " "*	150
Küçük Hikâyeler Kolleksiyonu	*(10 kitap bir arada)*	150
Turgut Reis	*Ali Rıza Seyfi*	100
Yeni bir Cihan harbi	*Mübahat*	100
Şimal Kutbu kâşifi Andre	" "	100
Cenup Kutbu kâşifi Scott	*Apdülkadir Sadi*	100

RESİMLİ AY MATBAASI

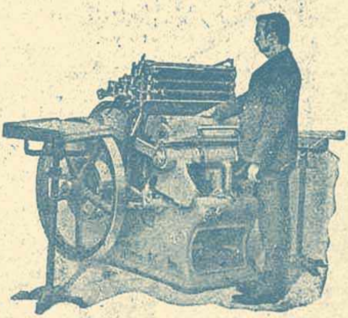

Gazete, Mecmua, Broşür

Kitap, Albüm, Lûgat

Hertürlü Renkli Baskılar

Takvim - Muhtara - Almanak

Resmî ve Ticarî Defterler - Makbuz ve Senetler

Fatura - Cetvel - Biletler - Aksiyon ve Afişler ...

Siparişler Çok Çabuk Yetiştirilir. Fiatlar Ucuz, İşler Son Derece Zarif ve itinalıdır.